

الدولة الإسلامية

بەڵگەڕوونەکان

لەکافربوونی ئەو کەسەی یارمەتی خاچپەرستان دەدات

لە دژی خیلافەی ئیسلامی

وەرگێڕانی
أبو عبدالله الشافعي

بەڵگە ڕوونەکان

لەکافربوونی ئەو کەسەی یارمەتی خاچپەرستان دەدات دژی خیلافەتی ئیسلامی

وەرگێڕانی

أبو عبدالله الشافعي

پێشه كی دیوانی گەڕان و فوتوادان

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوای باڵادەست و كار بەجێ دروودو سڵاو لەسەر گیانی پێغه مبه رەكەی محمد ﷺ وه لەسەر گیانی یاروياوەرانی .

لەثەوبانەوە خزمەتكاری پێغه مبه ر ﷺ فەرمووی : پێغه مبه ر ﷺ فەرمویەتی (يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ الأُمَمُ مِنْ كُلِّ أُفُقٍ كَمَا تَتَدَاعَى الأَكَلَةُ عَلَى قَصْعَتِهَا) " أخرجه أحمد ، وحسنه الأرناؤوط "

واتا : وەختە ئومه ته كان لە سەرتان كۆئەبنە وە لە هەموو ئاسۆیەكەوە هەروەكو چۆن بخۆرەكان لەسەر تەشتی خواردن كۆ ئه بنه وه) یان (وەكو چۆن ئاژەڵەكان لەسەر تەشتی خواردنەكانیان كۆ ئەبنەوە)

پێغه مبه ری خوا ﷺ نەی فەرموو وەختە ئومه ته كان لەسەرخەوارجەكان كۆ ئه بنه وه ، وه نەلەسەر بەكرێگیراوەكان ، وه نەلەسەر تەكفیرییەكان ، وه نەلەسەر هاتونەژورەوەكان!! ، بەڵكو فەرمووی لەسەر(ئێوە) ، واتا :ئوممەتی ئیسلام .هەروەها پێغه مبه ر ﷺ لەوتەكەیدا فەرمووی (الأمم) كەڕون و ئاشكرایە هەركەسێک لەگەڵ بێباوەڕاندا لەسەر موسڵمانان كۆببێتەوە ئەوا لەوانە و لەموسڵمانان نییە !ئائەوەتا ئوممەتەكان كۆبونەتەوە لەسەر موسڵمانان وەلەپێش هەمویانەوە موجاهیدان لە عێراق و لە شام . كە بە هەموو چەكێكەوە هاتون دژایەتی خوا و پێغه مبه ر و موسڵمانان ئەكەن .هەركەسێک یارمەتییان بدات یان دڵی پێی خۆشبێت ئەوا لەوانە لە حوكمی دونیا و قیامە تیشدا وه بەڵگەش زۆرە لەو بارەیەوە لە قورئان و لە سوننەتدا كە بە موتەواتر هەیە .وه لەم باسەدا بابەتێكمان خراوەتە بەر دەست بە ناونیشانی (**بە ڵگە ڕونە كان لە كافر بونی ئە و كە سە ی یارمە تی خاچپەرستان ئەدات لە دژی دەوڵەتی ئیسلام)** كە بینیمان نامەیەكی بەسودە كە لە نێوان ڕوداوو بەڵگەكان كۆكراوەتەوە . وه نێوەند گیری كراوە لە دارشتنیدا لەنێوان كورتی و درێژیدا ، چاومان پێدا خشاند و بڵاومان كردەوە تاوەكو خەڵكی عەوام و تایبەت سودی لێببینن، بەپشتیوانی خوای پەروەردگار .

دیوانی گەڕان و فەتوادان ذوالحجّة ١٤٣٥ هجری.

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگار درووود سڵاو لەسەر گیانی پێغه مبه ر ﷺ و یارویاوەرانی بێت ، پاشان :

ئەو وڵاتانەی پیلانیان گێڕا و کۆبونەتەوە بە سەرکردایەتی ئەمریکا لە دژایەتی کردنی موسڵمانان لە عێراق و لە شام ساڵی ١٤٢٤ کۆچی ، کاتێک دۆڕان بە هێزی خوای باڵادەست بە تەنها وە پاشان بە تێکۆشانی موجاهیدانی دەوڵەتی ئیسلامی ، ئەمریکا لە عێراق کشایەوە دوای ٣ ساڵ ، سەرلەنوێ هاتەوە بۆ جەنگان لەگەڵ موسوڵمانان لە عێراق و لە شام ، وە ماوەی زیاتر لە مانگێکە دەستی کردووە بە بۆردومانکردنی موسڵمانان هەروەک چۆن پێش چەند ساڵێک بۆردومانی موسوڵمانانی ئەکرد و منداڵ و ئافرەتی دەکوشت زۆر بە دڕندەی ، خاچپەرستانی جیهان زۆر دڵ پڕ لە قینن بەرامبەرهەرکەسێک پەیوەندی بە ئیسلامەوە هەبێت .

وە ئێمەش لەم ڕۆژانەدا ئەبینین کە خەڵکی دابەش بوونەتە سەر دوو بەش :

<u>کە بەشی زۆری دژایەتی</u> هەڵمەتی خاچپەرستەعلمانییەکان ئەکەن و ڕووبەڕووی وەستاونەتەوە ، موسوڵمانان لەو دژایەتیەدە چەند جۆرێکن : هەیانە بە دڵی دژایەتی ئەکات کە ئەوەش لاوازترینیانە ، وە هەیانە بەزمانی دژایەتی ئەکات کە ئەوەش باشترە لەوەی کە بە دڵی یەتی ، بەڵام باشترینیان ئەوانان کە بە هەموو هێز وتواناییەکیان دژایەتی ئەم هەڵمەتە ئەکات و ئەرکی سەر شانی جێ بەجێ ئەکات لەسەر خستنی موسوڵمان بۆ براکەی .

<u>بەڵام بەشەکەی تر پشتگیری</u> ئەم هاوپەیمانییە کافرە ئەکات ، یان نەزانییە یان دڵ پڕ لەقینی بێت بەرامبەر دەوڵەتی ئیسلامی کە ئەمرۆ نوێنەرایاتی ئیسلام و موسوڵمانان ئەکات، ئیتر نەزانین بێت یان دڵ پڕ لەقینی بێت لە پشگیری کردنی ئەم هاوپەیمانییە پیسە و وەستان لەگەڵیاندا لە جەنگەکەیان لە دژی موسوڵمانان بە هەرشێوەیەک لە شێوەکان ئەوا هەڵگەڕانەوە و دەرچونە لە دین کە دوو کەس لەوانەی یەک خوا پەرستی پوختەیان زانیوە و خۆیان پاراستووە لە هەموو هاوبەشییەک ڕاجیاوازییان نییە .

ئەم پشت گیرییەی دوژمنانی خوا لە خاچپەرستان و صفەوییەکان و علمانییەکان لە کۆتا هەڵمەتە گڕگرتۆکەیان لەدژی موسوڵمانان لە کۆمەڵ و تاقمی پشت بەستوان بە کافران و یارمەتی دانیان

لەسەر موسوڵمانان ، کە ئەوەش یەکێکە لە هەڵوەشێنەرەوەکانی یەکتاپەرستییە ، کە لەبناغەوە ئەیروخێنێت و لە بنەڕەتدا هەڵی ئەوەشێنێتەوە ، وە کاروکردەوەی بەندە ئەکاتە خۆڵی بابردوو، وە لەم نامەیەدا بەبەڵگەی یەکلایکەرەوە وبڕەڕ و خۆپاراستن لێی ، وە ئامۆژگارییاک بۆ ئومەت ، وە ئاگادار کردنەوە لە کەوتنە ناو هەڵگەڕانەوەی پشتگیری کردنی پێشەوای کوفر (ئەمریکاوهاوشێوەکانی)ئەکەین .

نامەکەمان کردۆتە دوو بەشەوە ، لەبەشی یەککەمدا باسی : هێرشی خاچپەرستان لەدژی موسوڵمانان لە عێڕاق و لە شام ، لە سێ لێکۆڵینەوەباسمان کردووە ؛ لە لێکۆڵینەوەی یەکەمدا : باسی بارودۆخی ئەو هاوپەیمانێتیەی کە لەم ڕۆژانە پێکهێنراوە لە دژی موسوڵمانانی عێڕاق و شام ، لە لێکۆڵینەوەی دووەمدا سەلماندومانە تێیدا کە ئەم هێرشە سەربازییەي کە بەڕێوەیە هێرشێکی خاچپەرستانەی تازەیە وەکوو ئەوانای پێشوتر ، وە لە بەشی سێ یەمدا هاتووە بۆ لێکجیاکردنەوە و تێکەڵ نەکردنی پشتپەڵکردن و سەرخستنی کافران و جگەلەوەش ، بەڵام لە بەشی دووەمدا باسی هەندێ لەوبەڵگانەمان کردووە لە کافربوونی ئەو کەسەی کە یارمەتی و پشتگیری ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی کرد لەم هێرشە دا ، کە لەژێریدا هەشت لێکۆڵینەوە هەیە ، لە هەموو لێکۆڵینەوەیکدا هەندێ بەڵگە باسکراوە کە بریتین لە (قورئان ، سوننەت ، ئیجماع ، وتەی هاوەڵان ، قیاس) سەرباری ئەوە هێنانەوەی وتەی زانایان لە باسەکەدا ، وە فوتواکانیان لە کافرکردنی ئەو کەسەی کە لە دژی موسوڵمانان پیلان دەگێڕێ و پشتبەستن بە دووژمنانی دین باس دەکەین لە هەندێ ڕووداوە جێی و متمانە لە مێژوودا .

ئەوەی کە ماوە لەم پێشەکییەدا دەبێت جێگیری بکەین کە زۆربەی دەروازەکانی هەڵجێنراوە لە لێکۆڵینەوەیەک بە ناونیشانی (التبيان في كفر من أعان الأمريكان في حملتهم الصليبية ضد الأفغان) کە خاوەنەکەی دەست بەسەرە لە زیندانی تاغوتان (الله تعالى دامەزراوی بکات و ئازادی بکات)

خلافةٌ على منهاج النّبوّة ذو الحجة ١٤٣٥کۆچی

بەشی یەكەم

هێرشی خاچپەرستان لەدژی موسوڵمانان لە عێراق و لە شام

لێكۆڵینەوەی یەكەم:

باسی بارودۆخی ئەو هاوپەیمانێتیەی كە لەم ڕۆژانە پێكهێنراوە لە دژی موسوڵمانانی عێراق و شام :

شاراوە نییە لەكەس كوفر و دژایەتی و بەدڕەوشتی ئەو وڵاتانەی كە ئەمڕۆ پیلان دەگێڕن بۆ جەنگان لەگەڵ دەوڵاتی ئیسلامی ، كە سەركردەی ئەم هاوپەیمانێتییە (ئەمریكایە) تێرە لە باسكردن لەكوفرو بەدڕەوشتی و تاوانكاریدا لە هەموو ئەم زەوییەی خوای پەروەردگار ، وڵاتە ئەوروپییەكانی وەكو (بریتانیا ، فەرەنسا ، ئەڵمانیا ......) كە وڵاتانێكی خاچپەرستن و مێژوویەكی خوێناوییان هەیە لە هەموو خاكی موسوڵمانان كە تاوەكو سەردەمانێكی زۆر نزیك ئەمانە خاكی موسوڵمانانیان داگیر كردبوو پێش ئەوەی ئەڵقەلەگوێكانی خۆیان و مورتەدەكانی (نەوەی خزم و كەس) بەچاودێری خۆیان دابنێن لە وڵاتەكانی ئێمەدا .

هەروەك چۆن وڵاتانی عەرەبیش بەگشتی بەژدارن لەم هێرشە خاچپەرستییەدا واكو (سعودیە و قطر و ئیمارات و ئوردن .....) كە دەسەڵات دارانیان هەڵگەراونەتەوە لە ئیسلام ، وە لە هەموو دەرگاكانی كوفر چوونەتە ژوورەوە و مێژووییان پڕییەتی بەكرێ گیراوی بۆ داگیركەران .

ئەگەر بمانەوێ كوفروتاوان و بەدڕەوشتی ئەو وڵاتانە بژمێرین كە بەژدارن لە و هاوپیمانێتییە چەپەڵە ئەوا بابەتەكە زۆر دورو درێژ ئەبوو ، بەڵام ئێمە بەكورتی باسی هەندێ لە تاوان و بەدڕەوشتی بەخێوكەری كوفری جیهانی و هەڵگری خاچ (ئەمریكا)ئەكەین لەم پێشخستنەدا :

ئەمریكا سەری كوفرو بێدینییە ، وە سەرچاوەی بەدڕەوشتییە ، وە وڵاتی بێ ئەخلاقی و خراپەكارییە ، جێ و مەنزڵگەی شەیتانە .

سەرەكی ترین وڵاتە كە ڕۆڵی : داوێن پیسی و نێربازی و هاورگەزبازی و منداڵی زینا و یانەی ڕوتبونەوە و زینا كردن لەگەڵ كەسانی مەحارم دا و تاوانی ئەخلاقی و كەناڵە بەدڕەوشتییكان و مەی خواردنەوە و یانەی ڕابواردن و قوماركردن و سەماكردن ...... هەیە

باسی هەندێ لە وسەرژمێرییانە ئەکەین کە ئاماژە بە هەندێ لەوانەی باسمان کرد ئەکات ، هەرچەندە ئەم سەرژمێرییانە پێش چەند ساڵێک لە مەوبەر کراوە ، ئەبێت باری ئێستا چۆنبێت ؟ ، کە سەرژمێرییەکان راست و جێگیرکراوە :-

١) لە ئەمریکا ؛ زیاتر لە(٢٥ ملیون) هاوڕەگەزباز هەن .
٢) لە ئەمریکا ؛ زیاتر لە (٥٠٠٠) منداڵ ئەفرۆشترێن هەموو ساڵێک .
٣) لە ئەمریکا ؛ زیاتر لە سێ یەکی لە دایکبوان منداڵی زینان ، ئەوانەی منداڵیان ئەبێت لە کاري داوێنپیسی ئافرەتانی هەرزەکارن ، کە ساڵانە (٢ملیون) ئافرەتانی هەرزەکارن منداڵیانی ئەبێت .
٤) لە ئەمریکا ؛ لەهەر (٢٠) کەسێکدا کەسێکی بێ ئابڕوی تێدایە .
٥) لە ئەمریکا ؛ زیاتر لە (١٥ ملیون) منداڵ کوژراوە لە میانەی لەباربردنی یاسایدا .
٦) لە ئەمریکا ؛ شاری سان فرانسیسکۆ بە پایتەختی نێربازان ئەژمێردرێت کە ¼ کاندیدی شارەکەن .
٧) لە ئەمریکا ؛ نزیکەی (١٠٠ ملیون) کەس ئالودەی مەی خواردنەوە بونە .
٨) لە ئەمریکا ؛ کارگەکانی مەی بای زیاتر لە (٢٤ ملیار دۆلار) بەرهەم ئەهێنن .

بەڵام تاوانەکان لە ئەمریکا زۆر زیاترن لەوەی بژمێردرێن لەوانەش :-

١) لەسەرژمێرییەکانی وڵاتی ئەمریکادا ڕێژەی تاوان لە ساڵی (١٤٢١ھ) دا گەیشتە (٢٦ ملیون) تاوان .
٢) هەموو (٣ چرکەیەکدا) تاوانێک رووئەدات .
٣) هەموو (١٥ چرکەیەکدا) تاوانێکی دزی کردن رووئەدات .
٤) هەموو (٢٢ چرکەیەکدا) تاوانێکی دڵ تەزێن رووئەدات .
٥) هەموو (٣٤ چرکەیەکدا) تاوانێکی کوشتن رووئەدات .
٦) هەموو (٦ خولوکێک) تاوانێکی دەستدرێژی کردنە سەر ئەفرەتان رووئەدات .
٧) هەموو (٣٤ چرکەیەکدا) تاوانێکی هێرش کردنە سەر خەڵکی رووئەدات .

ئەوەی ئێمە باسمان کردووە لێرەدا بەشێکی زۆرکەمە لەو بەدڕەوشتییەی کە وڵاتە کافر و بێ دیناکان هەیانە .

ئەگەر زانیت — برای موسوڵمان — خوای پاک و بێگەرد ئەوەی باسی کردووە دەربارەی گەلەکەی پێغەمبەر لوط عليه السلام ، کە ئەفەرمێت﴿ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ الْمُنكَرَ﴾ واتا :- ئایە ئێوە بەڕاستتانە نێربازی دەکەن و ڕێگا بەخەڵکی دەگرن و لە یانەکەتانداکاری نا بەجێ و ناشیرین و نادروست ئەنجام دەدەن؟ !

وە زۆربەی ئەو خراپەکارییانەی کە گەلەکەی پێغەمبەر لوط عليه السلام لەسەری بوون کە ویستمان باسی بکەین ئەوەیە کە ئیبن عساکر ریوایەتی کردووە لە ئەبی ئومامەوە (ڕەزای خوای لێبێت) فەرمەیەتی " لەگەلەکەی پێغەمبەر لوط عليه السلام دە ڕەفتار هەبووکە پێی ئەناسرانەوە: کۆتر بازی و گولێن و فیکە لێدان و تێگرتنی بەرد بەدارلاستیک و هێشتنەوەی بەشی دواوەی پرچ و گلۆپ کردن بەبنێشت و درێژکردنەوەی شەرواڵ و بەچەکانە لە پێکردنی پێڵاو و نێربازی و ئاڵودەبوونیان بە مەی خواردن " (تاريخ دمشق)

ئەگەر ئەم ١٠ ڕەفتارە بەراورد بکەین بەو ژمارە گەردوونییەی ئەمریکا لە خراپەکاری ئەوا جیاوازییەکی زۆر گەورە دەرئەکەوێت، کە خراپەکاری ئەمریکا بەچەندەهاقات زیاترە لە خراپەکارییەکەی گەلەکەی پێغەمبەر لوط عليه السلام !!!

ئەگەر زانیت خوای گەورە سزای گەلەکەی پێغەمبەر لوطی دا بە سزایەک کە کەس لە وەوپێش سزای وا نەدراوە ، کە خواپەروەردگار دەربارەیان ئەفەرمێت ﴿ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ، لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ ، مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴾ الذّاريات ٣٢-٣٤

واتا (فریشتەکان وتیان: بەڕاستی ئێمە ڕەوانەکراوین بۆ گەلێکی تاوانبار و تاوانکار.بۆ ئەوەی بەرد بارانیان بکەین بەبەردێک کەلەقوڕ دروست کراوە.هەموو ئەو بەردانەنیشانەدارن لەلایەن پەروەردگارتەوەبۆ ناپوخت و لەسنوور درچووەکان.) وە هەروەها خوای پەروەردگار ئەفەرمێت ﴿ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ﴾هود ٨٢ واتا(جا کاتێك فەرمانی ئێمە بۆ تیاچوونیان هات، شارۆچکەکەیانمان ژێرە و ژوور کرد و بە قوڕی سوورەوە کراوی وەك بەرد، چین لەسەر چین بەرد بارانمان کرد.)

وەهەروەها ئەفەرمێت ﴿وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَن ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ﴾القمر ٣٧ واتا(ئەوخەڵکە بەد ڕەوشتە چاویان بڕیووە میوانەکانی و (دەیانویست دەستدرێژیان بکەنەسەر)، ئێمەش چاومان کوێرکردن، بینایمانلێسەندنەوە، دەبچێژن سزاو سەرەنجامی هوشیارکردنەوەی من.) وەهەروەها ئەفەرمێت ﴿ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ﴾الحجر٧٣   واتا(جا هەر لە بەرەبەیاندا دەنگە سامناکەکەو بوومەلەرزەیەك یەخەی پێگرتن.)

الله تعالی سزایانی دا بەهۆی خراپەکارییەکانی خۆیانەوە بەوەی چاویانی کوێرکرد ، دەنگە سامناکەکەو بوومەلەرزەیەك یەخەی پێگرتن، وە سەرەو ژێریانی کرد و قوڕی سورەوەکراوی بەسەریاندا باراند .....

ئایە گومانت چۆنە بەو سزایەی کە ئەمریکا شایەنێتی ؟ ئەی خوای باڵادەست ئەمریکا لەناو بەری ، خوایە پانیان بکەیتەوە و پارەوپولەکانیان لە ناوبەری و کۆتاییەکەیمان پێنیشان بدە .

ئەمە لایەک بوو لە خراپەکاری ئەمریکا لە ناوولاتەکەی خۆیدا ، دەگوێ بگرە لە خراپەکاری ئەمریکی لە دەرەوەی وڵاتەکەی خۆی و خراپەنانەوەی لەسەر زەویدا :-

ئەگەر ئەمریکا تاوان وخراپەکارییەکەی تەنها بۆ خۆییێت ئەوا سزایەکی گەورەی خوای پەروەردگار پێویست ئەبوو لەسەریان ، ئەی دەبێت ئەوکاتە حاڵی چۆنبێت کاتێک تاوان وخراپەکارییەکەی جگەلەخۆی بگرێتەوە و خەڵکیش توشبکات و هەموو سەرزەوی پڕبکات لە تاوان وخراپەکاری ؟؟

بنەڕەتی هەموو تاوان وخراپەکاری و لەرێلادانەکان لەناو کۆمەڵگاکان دادەستی ئەمریکای تێدایە :

١) لە بانکۆک (پایتەختی داوێن پیسی لە جیهان) بوونی هێزی سەربازی ئەمریکی هۆکاری سەرەکییە لە بڵاوبونەوەی داوێن پیسی و هاوڕەگەزبازی لەو شوێنە .
٢) ئەمریکا سەرچاوەی سەرەکییە لە بەرهەم هێنانی فلیمی بەدرەوشتی لە جیهان (ئەوەش هۆلیودە کە پایتەختی سینەمایە)
٣) ئەمریکا زۆرترین کەناڵی بڵاوکردنەوەی داوێن پیسی هەیە لە کەناڵەکان و تۆری ئەنتەرنێتدا .
٤) ئەمریکا گەورەترین کۆمپانیای بەرهەم هێنانی مەی و جگەرەی هەیە .
٥) ئەمریکا گەورەترین کۆمپانیای بەرهەم هێنانی چەکی هەیە کە خەڵکی پێدەکوژرێت بەبێ هیچ هۆیەک وە جگە لەوەش کە هۆکاری بڵاو کردنەوەی بەدڕەوشتی و داوێن پیسییە لەکۆمەڵگاکاندا .

*** بەڵام تاوانەكانی ئەمریكا لەدژی مرۆڤایەتی (جگە لە موسوڵمانان) زۆر زۆرە ، ئەوەش بەشێک لێیان:-**

١) ملێۆنان كەس لە هیندییە سورەكانیان لەناوبرد كە ژمارەیان لە هەندێ سەرژمێریدا گەیشتونەتە (١٠٠ ملیون) كەس كە ئەوانش خەڵكی ڕەسەنی ئەمریكابوون .

٢) زۆرێک لە خەڵكی ئەفریقایان لەناو برد لە بازرگانی كۆیلەدا ، كە ژمارەیان لە هەندێ سەرژمێریدا گەیشتۆتە ملێۆنان كەس .

٣) لەشەوێ لەشەوەكانی ساڵی (١٣٦٣ هـ - ١٩٤٤م) لەجەنگی جیهانی دووەم دا - ٣٣٤ فڕۆكە ڕووبەری ١٦ میل لە (تۆكیۆ پایتەختی یابان) وێران كرد بو بۆمبی سوتێنەر ، كە (١٠٠ هەزار) كەس كوژران ، وە یەک ملێۆن كەسش ئەوارە بوون ، لەماوەی جەنگەكەدا (٦٤) شاری یابان توشی جەنگ بوو(جگە لە هێرۆشیما و ناكازاكی) كە بە بۆمبی سوتێنەرهێرش كرایە سەریان (ئەوەی ئێستا لە ڕۆژئاوا بەدرۆ ناوی ئەبەن چەكی قەدەغەكراو) یەكێ لە مەزەندەكان باس لەكوژرانی (٤٠٠) هەزار كەس ئەكات بەم چەكە .

٤) لەنێوان ساڵانی ١٣٧٢ – ١٣٩٣ هـ (١٩٥٢ – ١٩٧٣ م) لەڕاپۆرتێكی ئاساید وڵاتەیەكگرتووەكان نزیكەی (١٠) ملیۆن كەسیان سەربڕی لە خەڵكی صین و كۆریا و ڤێتنام ولاووسی و كەمبۆدیا .

٥) لەناوەڕاستی ساڵی (١٩٦٣ م) جەنگی ڤێتنام بووە هۆی كوژرانی (١٦٠) هەزار كەس ، وە ئازاردان و شێواندنی جەستەی (٧٠٠) هەزار كەس ، وە هەتک كردنی شەرەفی (٣١) هەزار ئافرەت ، وە دەركردنی ڕیخۆڵەی (٣٠٠٠) كەس بەزیندووی ، وە سوتاندنی (٤) هەزار كەس بەزیندووی تا مردن ، وە هێرش كرنە سەر (٦٤) گوند بە چەكی كیمیای .

٦) بۆردومانی ئەمریكا بۆسەر هانۆی و هایۆنگ لەساڵی ١٣٩٢هـ (١٩٧٢م)دا بوە هۆی بریندابوونی (٣٠) هەزار منداك بە ژەهراوی بونی بەردەوام .

٧) لە نێوان ساڵی ١٣٨٦ – ١٤٠٦ هـ (١٩٦٦ – ١٩٨٦ م) سوپای مەشق پێكراوی ئەمریكا (١٥٠) هەزار جوتیاریان كوشت لە غواتیمالا.

* بەڵام تاوانی ئەمریکا دەرحەق بەموسوڵمانان و شوێنکەوتەی ئیسلام ناتوانرێت تایبەتی بکەیت بەشوێنێک ، ئەگەر بمانەوێ بەتەواوی باسی بکەین ئەوا لە باسەکەی خۆمان دەر ئەچین ، بەڵام ئاماژە بە سەرژمێرییە کەمەکان ئەکەین کە ئوماژە بەوەی دوای خۆی ئەکات :-

١) ئەمریکا لە عێڕاق لەماوەی (١٠) ساڵی ڕێکدا بە هۆی بۆردومان و گەمارۆدانەوە زیاتر لە یەک ملیۆن منداڵی کوشتووە ، وە هەزارەها منداڵ توشی کوێری بوون بە هۆی کەمی ئەنسۆلینەوە ، تەمەنی کەسی پێگەیشتووی عێڕاقی بۆ (٢٥)ساڵی دابەزی بۆ پیاوان وە (١١) ساڵیش بۆ ئافرەتان ، وە زیاتر لە ½ ملیۆن کەس بە هۆی چەکی لێزەرەوە کوژران ......

٢) بە چەکی ئەمریکی هەزارەها پیرو ئافرەت و منداڵی فەڵستینی کوژران .

٣) بە پاڵپشتی ئەمریکا هەزارەها لوبنانی و ئاوارەی فەڵستینی کوژران لەو کوشتارگەلانەی کە گروپە جولەکەکان ئەنجامیان دا .

٤) لەنێوان ساڵی (١٤١٢ – ١٤١٤هـ) سوپای ئەمریکا هەزارەها هاوڵاتی سۆماڵی کوشت لە کاتی داگیر کردنی صۆماڵ دا .

٥) لە ساڵی ١٤١٩هـ ئەمریکا هێرشی کردە سەر سودان بە موشەکی کروز کە بووە هۆی لەناوبردنی کارگەی دروستکردنی داو و دەرمان ، کە زیاتر لە (٢٠٠) کەس کوژران .

٦) بە پیرۆزی ئەمریکا ؛ جولەکە زیاتر لە (١٧) هەزار کەسی کوشت لە کاتی داگیرکردنی لوبنان دا .

٧) بە پاڵپشتی ئەمریکا ؛ سەربازانی ئیندۆنیزیا زیاتر لە ملیۆنێک کەسیان کوشت .

٨) گەمارۆ دانی ئەفغانستان لەلایەن ئەمریکاوە بوە هۆی مردنی زیاتر لە (١٥) هەزار منداڵی ئەفغانی .

٩) وە هەروەها هەزارەها موسوڵمانیان کوشت لە کاتی جەنگدا لە ئەفغانستان .

١٠) ئەمریکا هەزارەها کوژراو و بریندار لێ کەوتەوە لە کۆتا هێرشیدا بۆ سەر عێڕاق ، وە دۆڕاندنیان لەسەر دەستی سەربازانی دەوڵەتی ئیسلام .

ئەمەش بێجگەلەو قەساب خانانەی کە ئەمریکا پیرۆزی کردووە لە شیشان وبۆسنا و مقدۆنیا و کۆسۆڤۆ و کشمیر و فلیپین و دورگەکانی ملوک و تیمور ... ئەوانی تر لە خاکی ئیسلامدا .

ئەگەر کەسێک سوێند بخوات و بڵێت ئەوەی رویدا لەم ساڵانەی دوایدا لەدانانی قەساب خانە بۆ موسوڵمانان یان ئاوارەکردنیان یان داگیر کردنی خاکەکەیان هەر دەستی ئەمریکای تێدایە ، ئێمەش وا گومان ئەبەین کە ناحەقی نەوتبێ .

مژدە : بەڵام لە نیعمەتەکانی خوای پەروەردگار بەسەرماندا کە توانای اماردنیمان نییە کە سەرکردایەتی ئەم هاووپەیمانێتییە تازەیە لە دژی دەوڵەتی ئیسلامی بەسەرکردایەتی ئەو وڵاتە ستەمکارانە خراپکارانەیە ، بۆ ئەوەی ڕێگەی ڕاستی روون بێتەوە و کەس فێڵ لە کەس نەکات کاتێک حەقی بوێت ، کە مێژوی ئەو وڵاتانە پڕیەتی لە ستەم و چەپەڵی و بەدڕەوشتی و خراپەنانەوە ، لاپەڕە ڕەشەکەیان ئاشکرایە لەلای هەموو خەڵکی ، ئەمەش وائەکات ڕێگەی ڕاست زیاترڕونتر بێت سوپاس بۆ خوا ، هەروەک چۆن خراپەو خراپەکارییان ئاگادارکردنەوەیەکە بۆ لەناوچونیان بەم نزیکانە بە پشتیوانی خوای گەورە .

لێكۆڵینەوەی دووەم

هێرشە بەردەوامەكەی ئەمڕۆ هێرشێكی خاچپەرستانەیە وەكو ئەوانەی پێشوتر

هەرچەندە ئامانجی ئەم هێرشە خاچپەرستییە ی كۆتای زۆر ئاشكرایە ، وە هەرچەندە سەركردەكانیان ڕایانگەیاندووە كە ئەیانەوێت هەرچی گروپی ئیسلامی هەیە لەناوبەرن وە ناهێڵن خیلافەتێكی ئیسلامی درووست ببێت یان حوكمی ئیسلامی بكرێت لە ژێر دروشمی (جەنگی تیرۆر) دا ، هەرچەندە ئەمانە زۆر ئاشكران بەڵام هەندێ كەسانی نەزان و كاڵ فام هەڵ ئەخەڵەتێنرێن بەقسە باق وبریقەدارەكانیان ، وە لە دووڕووەكانش كە بەم كارە توشێ فیز و لوت بەرزی ئەبن .

پاكی و بێگەردی بۆ خوا !! ئایە نابینیت كە الله تعالی ئاماژەی كردووە بەوەی كە كافران دوژمنایەتی موسوڵمانان ئەكەن ، وە ئەوان بە بەردەوامی شەڕتان لەگەڵ ئەكەن تا لەدینەكەتان هەڵتان ئەگەڕێننەوە ، وە ئەوان ڕازی نابن تاوەكو موسوڵمانان نەچنە سەر دینەكەی ئەوان ، كەدوژمنایەتییان نابڕێتەوە ، الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ﴾البقرة ٢١٧ واتا (بێگومان بێ باوەڕان) بەردەوام دژتان دەجەنگن هەتا واتان لێبكەن لە دین و ئاینتان پاشگەز ببنەوە، ئەگەر بۆیان بكرێت)

هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت﴿ وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ﴾ البقرة ١٢٠ واتا (هەرگیز جولەكە و گاورەكان لە تۆ (ئەی محمد ﷺ ، ئەی ئیماندار) ڕازی نابن، هەتا بە تەواوی شوێن ئاین و بەرنامەیان نەكەویت) هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت﴿ وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً ﴾النساء ٨٩ واتا (ئەو دووڕووانە) ئاواتەخوازن كە ئێوەش بێ باوەڕ بن وەک خۆیان بێ باوەڕ بوون، ئەو كاتە (هەردوولاتان) یەكسان دەبن لە بێ باوەڕیدا) هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ﴾ المتحنة ٢ واتا (هەر كاتێك خوانەناسان دەسەڵاتیان هەبێت و ئێوەیان دەست بكەوێت، ئەوە دەبنە دوژمنتان و دەست و زمانیان بەخراپە درێژ دەكەن بۆتان (بەهەرچی بۆیان بكرێت) ئەوانە پێیان خۆش بووە و ئاواتیان خواستووە كە ئێوە لە ئایینەكەتان هەڵگەڕێنەوە.)

هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ﴾ البقرة ١٠٩ واتا (زۆرێك لە خاوەن کتێبەکان ئاواتە خوازن لەبەر حەسوودی و ناپاکی خۆیان ئەگەر بۆیان بکرێت بتانگێڕنەوە ڕیزی بێ باوەڕان ئەمەش دوای ئەوەی کە حەق و ڕاستییان بە تەواوی بۆ ڕوون بۆتەوە) هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ﴾آل عمران ١٠٠ واتا(ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئەگەر گوێڕایەڵی هەندێک لەوانە ببن کە کتێبی (ئاسمانییان) پێدراوە، دوای ئەوەی کە ئێوە باوەڕتان هێناوە، دەتانگێڕنەوە سەر ڕێبازی کوفرو بێ باوەڕی.) هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنقَلِبُوا خَاسِرِينَ﴾آل عمران ١٤٩ واتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئەگەر ملکەچ و گوێڕایەڵی ئەوانە بن کە کافر و بێ دینن، ئەوە بەرەودوا دەتانگێڕنەوە و پاشگەزتان دەکەنەوە و لە دین وەرتاندەگێڕن، ئەوسا ئیتر بە دۆڕاوی دەگەڕێنەوە.)   هەروەها الله تعالی ئەفەرمێت﴿قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾ آل عمرای١١٨   واتا (بەئاشکرا ڕق و کینە لە دەم و دویاندا دیارە، ئەوەی لە سینەیاندا شاردویانەتەوە زۆر گەورەترە لەوەی کە دەریدەخەن)

ئەو کەسەی شارەزای مێژووی کۆن و ئیستا بێت ئەزانێت دووژمنایەتی بێباوەڕان لەجولەکە و گاور نەبڕاوەیە بەرامبەر موسوڵمانان ، کە لە ماوەی چەند سەدەیەکی ڕابردوودا خاچپەرستان حەوت هێرشی خاچپرستییان کردۆتە سەر موسوڵمانان ، پاش وەستانی ئەو هێرشانە هێرشی داگیرکەرانەی (استعماری) دەستی پێ کرد کە زۆربەی خاکی موسوڵمانانیان داگیر کرد بۆ چەندەها ساڵ ، کە خراپەکارییان نایەوە تیایدا ، پاش تەواوبونی ئەو هێرشە خاچپەرستییە تازەیە (یان استعمار هەروەک ناویان نابوو بە درۆو تاوان بەڵام لەڕاستیدا ڕوخاندن و کاول کارییە) کە هێرشە کۆیرانەکانیان دەست پێکرد لە ژێر چەتری ڕلاتە یەکگرۆکان (UN) کە لە هەموو شوێنێک لەموسوڵمانانیان دا و گەمارۆیانیان دا بەبڕیاری ئەنجومەنی کوفری ئەمریکا کە ناونراوە بە - ئەنجومانی ئاسایش - ، کە لە عێراق یان داو گەمارۆیان دا بۆ ماوەی ١٠ ساڵ کە بووە هۆی لەناوچونی ئاوەدانی ، وە کەسایەتی خۆیان چاند لە جولەکە کان لەخاکی فەڵەستین بە نای ئیسرائیل کەبەوبۆنەیەوە هەزارەها موسوڵمان لەناوچون ، وە هەر ئەوهاشیان کرد لە سودان و لوبنان و لیبیا و صۆماڵ و ئەفغانستان و بۆسنە و کۆسۆڤۆ و مودۆنیا و شیشان و کشمیر فتانی و تیمور و

دورگەکانی ملوک و جگە لەوەش لەخاکی موسوڵمانان ، کە ملێۆنانیان لێ ئاوارە کردن ، وە ملێۆنانیان لێ کوشتن ، ژێرخانی وڵاتەکانیانیان وێران کرد .

ئەم هەموو هێرشەش بێجگە لە هەڵمەتی بەگاور کردن کە کەنیسەکانیان ئەنجامیان دا لە سەر موسوڵمانانی هەژار لە ئەفریقا و ئاسیا و شوێنەکانی تر ، کە ئەوان هەرگیز وازیان لە دوژمنایەتی موسوڵمانان نەهێناوە.

وە بەسە بۆ کۆتا جەنگ کە هیرشیان کردە سەر عێراق و ئەفغانستان کە بووە هۆی کوشتنی سەدەها هەزار موسوڵمانی بێ تاوان لەسەر زێدی خۆیان !

هەمو ئەمانەش بە بیانوی دژایەتی کردنی تیرۆرستان (موجاهیدان بەتایبەتی) ، ئەو ئامارانەی کە ئاشکراو ڕوونە لەسەر ئەم هێرشانە :-

بۆ چی گروپ و کۆمەڵە تیرۆرستییەکانی تریان واز لێ هێنا ؟ وەکو :-

١) سوپای سوری یابانی کە خاچپەرستن .
٢) سوپای کۆماری ئیرلەندی کە خاچپەرستن ،کاثۆلیکین .
٣) سوپای ئازادکردنی کووبا کە شیوعین .
٤) پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) کە شیوعین .
٥) سوپای تامیل لە سریلانکا کە خاچپەرستن .
٦) سوپای خاچپەرستی پاشکۆی باشوری سودان کە خاچپەرستن .
٧) مافیا جولەکەکان لە جولەکەی صەهیۆنین .
٨) مافیای مادە هۆشبەرەکا لە باشوری ئەمریکا .
٩) مافیاکانی ئەوروپا .

وەڵامەکەش ئاشکرایە ، ئەوەش ئەوەیە کە هەموو ئەو گروپانە سیفاتێکیان نییە کە پێی ئەوترێت (ئیسلامی ئوسوڵی کە هەوڵ ئەدات لە زەویدا بۆ گەڕانەوەی خیلافەتێکی ئیسلامی) ئەوە ئەو سفەتەیە کە وڵاتانی ڕۆژ ئاوا دوای ڕوخانی یەکێتی سۆڤێت و تەواو بونی شەڕی سارد بووە دوژمنی سەرەکییان ، چەند سەرکردەیەکیان ئەوەیان ڕاگەیاندووە و چەندەها کتێبیان لە پێناویدا نوسیوەتەوە .

هەروەک چۆن (خەفیر سۆلانا) سەرکردەی پەیمانی باکوری ئە تڵەسی وتی (دوای تەواو بونی شەڕی سارد و ڕوخانی دوژمنی سور پێوەستە لەسەر وڵاتانی پەیمانی ئەتڵاسی کیشەکانیان وەلابنێن و چاوێ بەرزبکەنەوە لەسەر پێیانەوە بۆ بینینی پێش خۆی تا دوژمنێکی چاوەڕوان کراو بدینێت بۆ ئەوەی یەک بگرن بۆ ڕووبەڕووی ببنەوە کە ئەوەش ئیسلامی ئسولێیە) .

هەروەکو چۆن سەرۆکی ڕوسیای خاچپەرستی ئەرثۆدۆکسی (پۆتین) لە کۆبونەوەیەکی دا بەرامبەر وڵاتانی (کۆمنۆلث) لە ساڵی ١٤٢١هـ دا وتی (ئیسلامی ئوسوڵی تاکە مەترسییە کە هەڕەشە لە جیهانی پێشکەوتوو ئەکات لە مرۆدا ، ئەوەش مەترسیی یەکەمە کە هەڕەشەیە بۆ سەر ڕێخراوەکانی ئاسایش و سەلامەتی هەموان ، ئوسوڵییەکان دەست ڕۆن و هەوڵ ئەدەن بۆ دروست کردنی دەوڵەتێک کە لە فلیپنەوە بۆ کۆسۆڤۆ درێژ ئەبێتەوە ، وە لە ئەفغانستانەوە دەر ئەچن کە بەبنکەی سەرەکییان دائەنرێت ، ئەگەر جیهان هەڵنەستن بە ڕووبەڕووبونەوەیان ئەوا ئامانجی خۆیان ئەپێکن ، وە ڕوسیاش پێویستی بە هاوکاری جیهانی هەیە بۆ لەناوبردنی ئیسلامی ئوسوڵی لە باکوری قەوقاز)

لێکۆڵینەوەی سێ یەم

جیاوازی لە نێوان (تولی) و (مولاة) و جگە لەوانەش

بزانە ڕەحمەتی خوا لە ئێمەو لە تۆش بێت و جێگیرمان بکات لەسەر ئیسلام و یەک خوا پەرستی تا ئەگەڕێنەوە بە دیوانی - بنچینەی ئاینی ئیسلام و بناغەکەی دوو فەرمانە – هەروەک چۆن شێخی ئیسلام محمدی کوڕی عبدالوهاب (ڕەحمەتی الله تعالی ی لێبت) فەرمویەتی :

یەکەم : فەرمان کردن بەبەندایەتی کردن بۆ الله تعالی بە تاک و تەنها کە هیچ هاوەڵێکی نییە ، وە هاندان بۆ ئەو کارە ، وە خۆشەویستی لەپێناویدا ، وە کافرکردنی ئەوکەسەی کە وازی لێ بهێنێت .

دووەم : ڕێگری کردن لە هاوبەش دانەران بۆ الله تعالی لەپەرستشدا ، ڕەقی و توندی نواندن بەرامبەر هاوبەش و هاوبەشدابەران ، دوژمنایەتی کردنی لە پێناو الله تعالی ، کافرکردنی ئەوکەسەی کە هاوبەش پەیداکەرە .

دوژمنایەتی کردنی کافران و خۆبێبەری کردن لێیان و لە کوفرەکەیان بنچینەیەکە لە بنچینەکانی کە دین و ئیمان بەبێ ئەوە تەواو و سەلامەت نییە ، کە ئەوەش ڕێبازی باوکە ئیبراهیمە ﵇ هەروەک چۆن الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ ۖ رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾ الممتحنة ٤ واتا (ئەی ئیمانداران، بەڕاستی لە ئیبراهیم و ئەوانەی کە لەگەڵیدا بوون نموونەیەکی چاکتان خراوەتە بەرچاو، کاتێك کە بە قەومەکەی خۆیانیان وت: دوای ساڵەها بانگەواز، ئێمە بەرین لە ئێوە و لەو شتانەش کە لەجیاتی خوا دەیپەرستن، ئێمە باوەڕمان بەو دین و ئاینەی ئێوە نیە، ئیتر دوژمنایەتی و ڕقەبەرایەتی لەنێوانماندا بەرپا بووە تا ئەو کاتەی کە باوەڕ بە خوای تاك و تەنها دەهێنن، جگە لەو بەڵێنەی ئیبراهیم دای بە باوکی و وتی: بێگومان داوای لێخۆشبوونت بۆ دەکەم، دەسەڵاتی خواشم نیە ئەگەر کارەساتێکت بەسەر بهێنێت، ئینجا وتی: پەروەردگارا، هەر پشتمان بە تۆ بەستووە و هەر بۆ لای تۆش گەڕاوینەتەوە، سەرەنجامیش هەر بۆ لای تۆیە.)

لێرەشەوە بزانە هەڵسوکەوت و ڕەفتار کردن لەگەڵ کافران سێ جۆری هەیە :-

١) ئەو ڕەفتار و هەڵسوکەوتانەی دەرت ئەکات لە دینی ئیسلام :
وە هەندێ لە زانایان ئەم جۆرەیان ناوناوە بە خۆشەویستی و پشتیوانی کردن (التولی) ، هەموو ئەوشتانەی بەڵگە هەیە لەسەر کافربوون و هەڵگەڕانەوەی بکەرەکەی ئەوا ئەم حاڵەتە ئەیگرێتەوە ، وەکو خۆشویستنی ڕێبازی بێ باوەڕان ، وە پێخۆشبوون بەسەرکەوتنیان لە جەنگدا لە دژی موسوڵمانان ، وە لەوانەش کەباسەکەی ئێمەیە بریتییە لە سەرخستنی بێ باوەڕان بەسەر موسوڵمانان .

٢) ئەو ڕەفتار و هەڵسوکەوتەی تاوانە نەک هەڵگەڕانەوە لە ئیسلام :
هەندێ لە زانایان ئەم حاڵەتەیان ناوناوە بە (الموالاة) هەموو ئەوشتانەی ئەگرێتەوە کەبەڵگە هەیە لەسەر حەرام بونی بەڵام (نەگەیشتبێتە کوفر) ئەوە لەم حاڵەتەدا خۆی ئەبینێتەوە ، لەسەرەوە دانانی کافران لە کۆڕ و دانشتنەکان و ڕێزگرتن لێنانیان ، دەست پێشخەری کردنی سەلام کردن لێیان ، بەکارهێنانی سۆزو بەزای بەرامبەریان کەناگاتە حاڵەتی (تولی) و جگەلەوانیش .

٣) ئەو ڕەفتار و هەڵسوکەوتی ڕێپێدراوە :
کەئەوەش ناچێتە پاڵی (موالاة) وە ، ئەو بەڵگانەی کە ئاماژە بە دروستی ڕەفتار کردن لەگەڵ کافراندا ئەکات وەکو دادپەروەری لەگەڵیان ،بەچاکە ڕەفتارکردن لەگەڵ ئەوانەی دوژمنایەتییان لەگەڵتان نەکردووە ، وە یان پەیوەندی لەگەڵ خزمانی کافردا و جگە لەوەش .

جیاوازی لە نێوان حاڵەتی یەکەم و دووەم (قرّافي) لەکتێبی (الفروق) باسی کردووە ، ئەفەرمێت (بزانە الله تعالى ڕێگری کردووە لە نواندنی سۆزو بەزەی بەرامبەر خەڵکانی پەیمان بەستوو (أهل ذمة) بە وتەکەی لەسورەتی (المتحنة ١) کە ئەفەرمێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُم مِّنَ الْحَقِّ﴾ واتا (ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە دوژمنانی من و دوژمنانی خۆتان مەکەنە دۆستی گیانی بەگیانی، لەکاتێکدا خۆشەویستی و سۆزی خۆتانیان بۆ دەردەبرن، بەڕاستی ئەوان بێ باوەڕیش بوون بەوەی لە لایەن خواوە بۆتان هاتووە) وە ڕێگری کردووە لە (موالاة) و سۆزو بەزای بەرامبەریان ، لە ئایەتێکی تر هەر لە سورەتی (المتحنة ٨) کە ئەفەرمێت

﴿ لَّا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ واتا (دڵنیاش بن كه خوا قەدەغەی ئەوەتان لێ ناكات كه چاك ڕەفتاری و دادپەروەری بكەن لەگەڵ ئەو كەسانەدا جەنگیان دژ نەكردون و دژایەتی ئاینیان نەكردون و له شوێنەوارتان دەریان نەكردون، چونكه بەڕاستی خوا دادپەروەرانی خۆش دەوێت) دەبێت ئەم دەقانە لەگەڵ یەكتریدا كۆ بكرێنەوه ، وه چاكه كردن لەگەڵ خەڵكانی پەیمان بەستوو (أهل ذمة)دا داواكراوه ، وه سۆزو بەزەی و (موالاة) بۆیان ڕێگری لێ كراوه .

پاشان فەرموی << نهێنی جیاوازییەكه >> پەیمانی ئەهلی ذمه مافیان هەیه بەسەرمانەوه ، لەبەر ئەوەی ئەوان بەتەنیشت ئێمەوەن و هاوپەیمانن و ه لەچاودێریكردنەكانمان وه لەپەیمان و بەڵێنی خواو پێغەمبەر ﷺ وه لەدینی ئیسلام .....

جێگیر بووه لەسەرمان كه چاكەكارێین لەگەڵیان له هەموو كارێكدا كه ڕوكەشەكەی ئاماژه نەكات به خۆشەویستی دڵ و بەگەوره دانانی داب و نەریتی كافران ، وه ج كاتێك كارەكان بووه یەكێك لەم دوانه ئەوا ڕێگری لێ ئەكرێت ، وه بۆته ئەو لایەنەی كه قەدەغه كراوه لەو ئایەتەو ئایەتەكانی تر ، وه ئەوەش ڕوون ئەكرێتەوه بۆ نمونه : شوێن چۆڵكردن بۆیان لەكاتی هاتنیان بۆ لامان ، وه هەستانه سەرپێ بۆیان ، وه بانگكردنیان بەناوی گەورەو بەڕێز بۆ بەرزكدنەوەی ناوبانگی ، كه ئەمانه گشتی قەدەغەكراوه ، وه هەروەها ئەگەر ڕوبەڕوی یەكتر كەوتین له ڕێگادا وه ڕێگەمان بۆیان فراوان كرد بۆ به ئاسانی ڕۆیشتنیان وه خۆمان خسته پاڵ سوك و ڕسوای و خەم و خەفەت و مەینەتییەكەی هەروەك چۆن كه دابونەریت پاڵی پێوه بنێت كه مرۆڤ ڕێز له سەرۆك بگرێت یان كوڕ لەگەڵ باوكدا ، كەئەمانەش قەدەغەكراوه به هۆی ئەو بەگەورەزانینەی تێیدایه لەدابونەریتی كوفر و ڕق لێ بونەوه دادەنرێت له الله تعالى و دینەكەی و ڕق لێ بوونەوەی خەڵكەكەی ، وه هەروەها موسوڵمان نابێت لەلایان كار بكات وه نابێت بەكرێ كاربكات لەلایان و فەرمان بكەنه سەری و ڕێگری لێ بكەن ، تا ئەو شوێنەی وتی(ئەوەی الله تعالى فەرمانی كردووه به چاكه كردن لەگەڵیان بەبێ خۆشەویستی ناخ وەكو نەرمی نواندن بەرامبەر به لاوازەكانیان ، تێركردنی برسییەكانیان ، وه پۆشینی بێبەرگەكانیان ، نەرم قسه كردن لەگەڵیان بەمەبەستی قسەخۆشی و بەبەزەی نەك بەمەبەستی ترس و ڕسوای ، وه نەهێشتنی ئازارو ناڕەحەتییەكانیان بەهۆی دراوسێتییەوه لەگەڵ هەبوونی توانا بەمەبەستی نەرمونیانی نەك ترس و بەگەورەدانانیان ، وه داوا

کردن لە الله تعالی بە هیدایەت دانیان و کردنیان بە خەڵکی کامەرانی وە ئامۆژگاری کردنیان لەکارەکانیاندا ، هەموو ئەوانەی ئەیکەین لەگەڵیان دا لەڕووی بەگەورە دانانی ئەوان و بەکەم زانینی خومان نییە ، وە پێویستە لە دڵی خۆمان ئەوەمان لەیاد بێت کە ڕقیان لێمانە وە پێغەمبەرەکەمان ﷺ بە درۆئەخەنەوە ، وە ئەگەر ئەوان زاڵبن بەسەرماندا ئەوا سەرمان ئەپەڕێنن و ماڵ و منداڵمان ئەبەن بۆ خۆیان ، وە ئەوان سەرسەخت ترین فەرمان شکێنی پەروەردگارمانن ، پاشان هەڵسوکەوت ئەکەین بەوانەی کە باسمان کرد بەفەرمانی پەروەردگارمان >.....

جیاوازی لەنێوان ئەو سێ حاڵەتە لەبەر بکە ئەگەرنا سەرت لێ ئەشێوێ لەکارەکانتدا ، بەتایبەتی هەندێ لە دوژمنانی زانست ئەیانەوێ ئەو دوو حاڵەتە (التولی و الموالاة) حەلاڵی بکەن بە هێنانەوەی حاڵەتی سێیەم بە بەڵگە کە لەسەرهەمان ڕێچکەی ئەوکەسانەن کە لاڕێن و لایانداوە کەوتوونەتە دوای لەیەک چووەکان وە پۆشینی لە برامبەر خەڵکدا .

بزانە برای موسوڵمان درێژەی بابەتەکە (الموالاة و المعاداة) ئێرە شوێنی باسکردنی نییە ، بەڵام باسەکەمان لێرەدا لە سەر یەک بابەتەدایە لەباسەکانی حالەتی یەکەمدا (التولی) و سەرخستنی کافران بەسەر موسوڵمان ، کە ئەوەش هەڵوەشێنەرەوەی هەشتەمە لە هەڵوەشێنەرەوەکانی ئیسلام (مظاهرة المشرکین و معاونتهم علی المسلمین) ، کەلەم پێناوەدا کتێبی زۆر نوسراوەتەوە ، کەلە هەمویان گرنگتر دانراوەکانی پێشەوایانی نەجد ە ، وەکو نامەکانی شێخ محمدی کوڕی عبدالوهاب وە کتێبی (الدلائل) ی شێخ سولەیمانی کوڕی عبدالله ، وە کتێبی (أوثق عری الإمان) وە کتێبی سبیل النجاة والفکاك) ی شێخ حمدی کوڕی عەتیق وە سێ بەرگی (٨،٩،١٠) لەکتێبی (الدررالسنیة) و کتێبی (تحفة الإخوان بما جاء فی الموالاة و المعاداة و الهجران) ی شێخ حمود تویجیری ...... هتد

بەشی دووەم

بەڵگەکان لەکافر بوونی ئەو کەسەی کە یارمەتی ئەمریکا و هاوپەیمانانی داوە لەم هێرشە خاچپەرستییەدا

هەرکاتێ زانیت کە ئەم هێرشە خاچپەرستییەی کە دوژمنانی خوا (ئەمریکا و سەرگەوەرە هەڵگەڕاوەکانیان و گرووپە دووڕووەکان) سەر پەرشتی و سەرۆکایەتی ئەکەن لە لێدانی ئیسلام و موسوڵمانان ، ئەوا بزانە هەر یارمەتییەکیان بدەیت لەشەڕکەیان ئیتر بەلاشەبێت یان بە چەک بێت یان بەزمان بێت یان بە دڵ بێت یان بە پێنوس بێت یان بە ماڵ بێت یان بە بیرۆکەیەک بێت یان بە هەرشتێک بێت : ئەوا کوفرو هەڵگەڕانەوەیە لە ئیسلام - الله تعالى بمان پارێزێ - وە بەڵگەش لەم باسادا زۆر زۆرە لە قورئان و لە سونەت و لە کۆڕای زانایان و وتەی هاوەڵە بەڕێزەکان و قیاس و وتەی زانایان و فەتواکانیان کە لەم شەش باسەی دادێت   ڕوونی ئەکەینەوە :-

باسی یەکەم :- بەڵگەکان لە قورئان

زۆر ئایەت هەیە لە قورئان کەباس لەم بابەتە بکات ، وە ئاماژە بەهەندێکیان ئەکەین وەکو نمونە :-

١ :- فەرمودەی الله تعالى ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾المائدة ٥١ واتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە جولەکەو گاور مەکەنە یارو یاوەرو پشتیوانی خۆتان ئەوانە هەندێکیان پشتیوان و پشتگیری یەکترن، ئەو کەسەی پشت بەوان ببەستێت، ئەوە هەر لەوانە و (حسابی ئەوانی بۆ دەکرێت) بەڕاستی خوا هیدایەتی قەومی ستەمکار نادات...)

بێگومان ئەم ئایەتە کوفری داوە بەسەر ئەوکەسەی کە کافران سەر ئەخات بەسەر   موسوڵمانان لە سێ ڕووەوە :-

ڕوی یەکەم / فەرمودەی خوای بەرزو بڵند ﴿بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ ئیبن جەریری طبری ئەفەرمێت " بەڵام فەرمودەی الله تعالى﴿بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾الله تعالى مەبەستی ئەوەیە کە هەندێك جولەکە سەرخەری هەندێکیانن بەسەر موسوڵمانان وە یەك دەستن لەسەریان ، وەهەروەها گاورەکانیش هەندێکیان پشتگیری هەندێکیانن لەسەر ئەو کەسەی پێچەوانەی ئاین و ڕێبازەکەیانن ، بەڵام

بەندە ئیمان دارەکانی بەوە ناسراون هەرکەسێک لەگەڵ ئەوان یان لەگەڵ هەدێکیان بێت ئەوە لەگەڵ موسڵمانانە دژی ئەوکەسانەن کە پێچەوانەی بروباوەڕی موسڵمانانن هەروەک چۆن جولەکەو گاور شەڕو کێشەیان هەیە ، خوای گەورە ئاماژە بۆ موسوڵمانان ئەکات کە ئێوەش هەندێکتان ببنە پشتگیری هەندێکتان ، هەروەک چۆن جولەکەو گاور شەڕو کێشەیان هەیە لەگەڵ یەکتریدا وە لەگەڵ ئێوەشدا شەڕ و کێشەیان هەیە ، وە هەندێکیان سەرخەری هەندێکیان دژی موسڵمانان ، بۆیە هەرکەسێک پشت ببەستێت بەوان و سەریان بخات ئەوا شەڕو دوژمنایەتی خۆی بۆ موسڵمانان ئاشکرا کردووە وە بێبەری و پچڕانی دوستایەتی و سەرخستنی خۆی لە موسوڵمانان کردووە .

<u>روی دووەم /</u> ئایەتی ﴿مَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ﴾ ئیبن جەریری طبری ئەفەرمێت" واتا اللە تعالی ڕونی کردۆتەوە بە ئایەتی ﴿ مَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ ﴾ ئەفەرمێت ، هەرکەسێک پشتی بەست بەوان و سەریانی خست بەسەر موسوڵماناندا ئەوا لە شوێنکەوتەی دین و ڕێبازی ئەوانە"

<u>روی سێ یەم/</u> ئایەتی ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وشەی زۆرداری (ظلم) لەم ئایەتەدا واتای ظلمی گەورەیە کە خاوەنەکەی کافر ئەبێت هەروەک چۆن اللە تعالی فەرمویەتی ﴿وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾البقرة ٢٥٤ کە ئایەتەکەی یەکەم و ئایەتەکانی تر بەڵگەن لەسەر ئەوە ، ئیبن جەریری طبری ئەفەرمێت " واتا اللە تعالی ڕونی کردۆتەوە کە پاڵپشتی و سەرفرازی ئەو کەسانە ناکات کە پشتیان بە اللە تعالی بەستووە و پاشان چونە پشتیان بە گاور و جولەکە بەستیوە لەدژی اللە تعالی و رسول اللە و موسوڵمانان دا ، وە ببێتە یارمەتی دەرو سەرخەری کافران بەسەر موسوڵمانان ، لەبەر ئەوەی هەرکەسێک پشتیان پێ ببەستێ ئەوا جەنگە لە دژی اللە تعالی و پێغەمبەر و موسوڵمانان.

وە هەروەها فەرمویەتی " ڕاستی وتن لە لای ئێمەوە لەم بارەیەوە ئەوەیە بوترێت :- اللە تعالی ڕێگری لە هەموو موسوڵمانان کردووە لەوەی کە جولەکەو گاور بکەنە سەرخەرو هاوپەیمانی خۆیان لەسەر ئەوانەی ئیمانیان بە خواو پێغەمبەرەکەی هێناوە ، وە ڕایگەیاندووە هەرکەسێک ئەوان بکاتە یارویاوەر و هاوپەیمان و ڕێبەر و پێشەنگی خۆیان لەجیاتی اللە تعالی و پێغەمبەرو موسوڵمانان ئەوا

هەر لەوانە و لەو گرۆیەیە کە دژی الله تعالى و پێغەمبەرەکەیین وە الله تعالى و پێغەمبەرەکەی لەوان بەرین .

٢ :- فەرمودەی الله تعالى دواى ئایەتەکەی پێشوتر ﴿ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَن تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ ۚ فَعَسَى اللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ﴾المائدة ٥٢ واتا (بە ڕوونی دەبینی ئەوانەی دڵیان نەخۆشە و (ئیمان لاوازن) بەپەلە دەچن بۆ لایان (بە زمانی حاڵ) دەڵێن: دەترسین بەڵایەکمان تووش بێت یان کارەساتێکمان بەسەر بێت، جا دوور نیە و لەوانەیە بەم نزیکانە خوا سەرکەوتن ببەخشێت (بە ئیمانداران) یاخود بەشێوەیەکی یەکسەریی بە موعجیزەیەک لەلایەن خۆیەوە (سەرکەوتنیان پێببەخشێت) ئەوکاتە باوەڕلاوازان پەشیمان دەبنەوە لەسەر ئەو نهێنی و خەتەرە و خەیاڵەی لە دڵ و دەروونیاندا شاردبوویانەوە.)

ئیبن کثیر ئەفەرمێت دەربارەی فەرمایشتی الله تعالى ﴿ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ﴾واتا " تەئویل بۆ خۆیان ئەهێننەوە لە خۆشەویستی و سۆزوبەزەییان بۆ کافران بەوەی لێیان ئەترسێن لەوەی نینۆکی کافران بگات بە موسوڵمانان و وەبەوشێوەیەش دەست ڕۆی و پلەیان ئەبێت لە لای گاورو جولەکە و سودی بۆیان ئەبێت " .

٣ :- فەرمودەی الله تعالى لە هەمان سورەتدا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ، إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ، وَمَن يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾المائدة ٥٤ – ٥٦ واتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، هەر کەس لە ئێوە لە ئاین و بەرنامەکەی وەرگەڕێت و پاشگەز ببێتەوە، ئەوە (هەر خۆی زەرەر دەکات) ئەوە لە ئایندەدا خوا کەسانێک دەهێنێتە کایەوە (ئەوەندە ڕێک و پێک و باوەڕ دامەزراون) پەروەردگاری مەزن خۆشی دەوێن، ئەوانیش ئەویان خۆش دەوێت، هەروەها ملکەچ و فەرمانبەردارو بەسۆزن بۆ ئیمانداران و سەربڵندو نەخۆرو دەروون بەرزن بەسەر بێ باوەڕاندا، لە پێناو ڕێبازی خواداو بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی ئەو هەوڵ دەدەن و خەبات دەکەن و تێدەکۆشن، لە لۆمەی لۆمەکەرانیش ناترسن (ئەم خۆشەویستی و هەڵبژاردن و سۆز و تێکۆشانە) فەزڵ و ڕێزی تایبەتی خوایە کە دەیبەخشێت بە

هەر کەس کە بیەوێت و (شایستە بێت) و خوا فراوانگیرو زانایە (بەنهێنی و ئاشکرا، بەشایستەیی و ناشایستەیی هەر کەس و هەر لایەنێک . بەڕاستی تەنها خۆشەویست و پشتیوانی ئێوە، هەر خواو پێغەمبەرەکەی و ئەوانەن باوەڕیان هێناوە، کە نوێژەکانیان بەچاکی ئەنجام دەدەن و زەکات لە ماڵ و سامانیان دەردەکەن و هەمیشە دیاردەی کڕنوش و ملکەچییان بۆ پەروەردگار پێوە دیارە.جا ئەوەی خواو پێغەمبەرو ئەوانەی بڕوایان هێناوە بەپشتیوان و خۆشەویستی خۆی قەبوڵ بکات، ئەوە با دڵنیا بێت کە هەر کۆمەڵ و دەستەو تاقمی خوا، زاڵ و سەرکەوتوون)

ئەم ئایەتانە هاتووە دەربارەی خۆشویستنی گاور و جولەکە ، کە ئاماژە بە هەڵگەڕانەوەی ئەو کەسە ئەکات کە خۆشەویستی بۆ جولەکەو گاور هەبێت و سەریان بخات لە چەند ڕویەکەوە :-

ڕوی یەکەم / فەرمایشتی الله تعالی﴿ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ﴾شێخی ئیسلام ئیبن تەیمییە ئەفەرمێت " هیچ کۆمەڵ و گرۆیەک نییە لە ئیسلام هەڵبگەڕێنەوە ئیلا الله تعالی کەسانێک دێنێت کە خۆشیانی ئەوێت ئەوانش الله تعالی یان خۆش ئەوێت وە جیهاد ئەکەن لە پێناویدا کە ئەوانیش کۆمەڵی ڕزگاربوون تاوەکو هەڵسانی قیامەت ، لەدرێژەی ئەم باسەدا دیارە کە باسی خۆشویستنی کافران و سەرخستنیانی کردووە هەروەک چۆن الله تعالی فەرمویەتی﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ ..... ﴾ تا ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ﴾المائدة ٥١ - ٥٤ ئەوانەی قسەیان بۆ کراوە لە قەدەغەی خۆشەویستی و سەرخستنی گاور و جولەکە ئەوانەن کە ئاماژەیان بۆ کراوە بە ئایەتی هەڵگەڕانەوە (الرِدّة) ، وە ئاشکراشە کە ئەمە هەموو سەردەمەکان ئەگرێتەوە ..... (الفتاوى)

ڕوی دووەم / تاک تێگەیشتن لە فەرمایشتی خوای پەروەردگار ﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴾المائدة ٥٥ کە خۆشەویستی و پشتیوانی تایبەت کردووە بە الله تعالی و پێغەمبەرو موسوڵمانان وە جگە لەو خۆشەویستی و سەرخستنە ئەوانەی تر هەمووی لەدەرەوەی فەرمانی شەریعەتدایە .

ڕوی سێ یەم / فەرمایشتی الله تعالی﴿ وَمَن يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴾المائدة ٥٦ جێگەو مایەی تێگەیشتن لەم ئایەتەدا ئەوەیە هەرکەسێک خۆشەویستی و سەرخستنی بۆ کافران هەبوو ئەوا لە کۆمەڵ و دەستەی شەیتانە ﴿أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ۚ أَلَا إِنَّ

حِزْبَ الشَّيْطَانِ ۚهُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ المجادلة ١٩ واتا (ئائەوانە دەستە و تاقم و حزبی شەیتانن، ئاگاداربن کە بێگومان دەستە و تاقم و حزبی شەیتان خەسارەتمەند و زەرەرمەندن.)

ڕوی چوارەم / فەرمایشتی الله تعالی﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴾ المائدة ٥٧ واتا(ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە: نەکەن ئەوانە بکەنە پشتیوان و جێگەی متمانەی خۆتان کە گاڵتەو گەمەیان بە ئاینەکەتان کردووە، چ لە خاوەنانی کتێبی پێش خۆتان، چ لە بێ باوەڕان، لە خواش بترسن و پارێزکاربن ئەگەر ئێوە باوەڕدارن.) ئەم ئایەتە لە چوار چێوەی ئایەتەکانی پێشوتر، کە پاڵپشتی ئەکات لەوەی هەرکەسێک خۆشەویستی و سەرخستنی بۆ کافران هەبێت ئە وا لە دین هەڵگەڕاوەتەوە ، شێخ عبداللطیف کوڕی عبدالرحمن آل شێخ فەرمویەتی " بیربکەرەوە لە فەرمایشتی الله تعالی کە ئەفەرمێت ﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ئەوا ئەو پیتە –ئەوەش (إن) شەرتییەیە – کۆتای هێنان بە بەرپەرچدانەوەی مەرجەکانی دەکات ئەگەر وەڵامەکەی بەرپەرچدرایەوە " واتای ئەوەیە " هەرکەسێك ئەوان بکاتە پێشەنگی خۆی ئەوا موسوڵمان نییە " (الدرر السنية في الأجوبة النجدية)

٥ :- فەرمایشتی الله تعالی ﴿ لَّا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ﴾آل عمران ٢٨ واتا (نابێت ئیمانداران، کافران بکەنە پشت و پەناو یارو یاوەری خۆیان لەجیاتی ئیمانداران، ئەوەی کاری وا بکات، ئەوکارەی دەبێتە هۆی ئەوەی هیچ پەیوەندییەکی ئیمانی بەخواوە نەمێنێت، مەگەر لەبەر ئەوەی خۆتان بە بێگومان لە شەڕیان بپارێزن و قوتاربن (ئەویش بەوەی بەدەم ڕازییان بکەن، نەک بەدڵ و کردەوە)، الله تعالیبێدارتان دەکاتەوە بەسیفەتی تۆڵەسەندنەوەی خۆی دەتانترسێنێت (تا کاری نارەوای وانەکەن)، سەرئەنجام و گەڕانەوەتان هەر بۆ لای خوایە)

ئیبن جەریری طبری ئەفەرمیت "واتای ئەوەیە ئەی موسوڵمان نەکەن کافران بکەنە پاڵپشت و پشتیوان و خۆشەویست و سەرخەری خۆتان لەسەر دینەکەیان ، وە سەریان بخەن بەسەر موسوڵمانان ، وە عەیبوعاری موسوڵمانانیان پێبڵێبن ، هەرکەسێک ئەوکارە بکات ئەوا هیچ پەیوەندییەکی ئیمانی بە الله تعالی وە نامێنێت ، واتا لە الله تعالی بەرییە وە الله تعالی ش لەوبەرییە بە هەڵگەڕانەوە لە ئاینەکەی و چونە ناو کوفرەوە ، مەگەر لەبەر ئەوەی خۆتان لە شەڕیان بپارێزن :

ئەمەش کاتێک ئەبێت دەبێت لەژێر دەسەڵاتی ئەوان بێت و لێیان بترسێت لەبەر نەفسی خۆتان ، بەزمان هاوڕا بیت لەگەڵیان وە بە کردەوەو بە دڵیش دوژمنایەتیان بۆ دەربڕی ، وە نابێت شوێنیان بکەون لەوەی ئەوان لەسەرین لە بێ باوەڕی ، وە نابێت سەریان بخەیت بەسەر موسوڵمانان بە کردەوە ".

٦ :- فەرمایشتی الله تعالى﴿ بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۞ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾النساء١٣٨ - ١٣٩ واتا (ئەی پێغەمبەر ﷺ مژدە بە دووڕووەکان بدە کە بەڕاستی سزایەکی بەئێشیان بۆ ئامادە کراوە!!، ئەو دووڕووانەی کە بێ باوەڕەکان دەکەنە پشتیوان و یارویاوەری خۆیان لەجیاتی ئیمانداران، ئایا دەیانەوێت عیزەت و دەسەڵات و سەربەرزیان لای ئەوان دەست بکەوێت؟ (ئەوانە بەهەڵەدا چوون) چونکە بەڕاستی عیزەت و باڵادەستی و سەربەرزیی هەر هەمووی بۆ خوایە)

ئیبن جەریری طبری ئەفەرمیت " الله تعالى بە پێغەمبەرەکەی ئەفەرمێت: ئەی محمد ﷺ " مژدە بە مونافیقەکان بدە " ئەوانەی کە بێباوەڕن بەمن و بێدینان ئەکەن بەسەر مەشق و پێشەوای خۆیان ؛ واتا : سەر خەرو براگەورەی خۆتان جگە لە موسوڵمانان ؛ واتا : موسوڵمانان:-ئایا دەیانەوێت عیزەت و دەسەڵات و سەربەرزیان لای ئەوان دەست بکەوێت؟ و ئەفەرمێت : ئایە جگە لە وانەی باوەڕیان بەمن هێناوە ئەوان ئەکەنە سەرگەورەو پشتیوانی خۆتان تاوەکو بتان پارێزن و هێزو دەسەڵاتتان پێببەخشن ؟ (ئەوانە بەهەڵەدا چوون) چونکە بەڕاستی عیزەت و باڵادەستی و سەربەرزیی هەر هەمووی بۆ الله تعالى یە) ئەفەرمێت : ئەوانەی کە کافرانیان کردووە سەرگەورە و پشتیوانی خۆیان بەنیازی شکۆ و سەربەرزین بەڵام ئەوانە سەرشۆڕو سوکن ، دەی ئەی بۆ موسوڵمانانیان نەکردە سەرخەرو سەرگەورەی خۆیان ئەوا ئەو کاتە سەر بەرزو بەهێز ئەبوون و سەر کەوتنتان بۆ ئەهاتە لە لای الله تعالى وە کە ئەوش خۆی خاوەن شکۆ و دەسەڵاتە ، ئەو خوایەی ویستی لێبێت هەرکەسێک سەربخات سەری ئەخات وە ویستی لێبێت هەرکەسێک سەرشۆڕو زەلیل بکات ئەیکای " .

٧ :- الله تعالى ئەفەرمێت﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾الحشر ١١ واتا (ئایا سەرنجت نەداوە لەوانەی کە دووڕوو بوون و بەبرا بێباوەڕەکانیان لە خاوەن

کتێب دەڵێن: ئەگەر ئێوە دەربکرێن ئێمەش لەگەڵتاندا دەردەچین، هەرگیز دژی ئێوە بەقسەی کەس ناکەین، خۆ ئەگەر جەنگتان دژ بکرێت ئێمە پشتیوانیتان لێ دەکەین، بەمەرجێک؛ خوا خۆی شایەتە کە ئەوانە بێگومان درۆزنن)

شێخ سولەیمانی کوڕی عبدالله ئەفەرمێت " ئەگەر هەرکەسێک پەیمان بدات بە هاوبەشدانەرەکان بە نهێنی بە چونە ژورەوە لەگەڵیان و سەرخستنیان و دەرچون لەگەڵیان کاتێك دەرئەکرێن بە دووڕوی و کوفر بژمێردرێت ئەگەر بە درۆشبێت ، ئەی دەبێت حاڵی ئەو کەسە چۆن بێت کە بە ئاشکرا و بە ڕاست گۆیانە پەیمانیان پێبدات ؟؟ !! .

٨ :- الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ، كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ، تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ,وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ المائدة ٧٨– ٨١

واتا (نەفرین کراوە لەوانەی: بێ باوەڕ بوون لە نەوەی ئیسرائیل لەسەر زاری داودو عیسای کوڕی مەریەم، ئەمەش لەبەر ئەوەی کە ئەوان یاخی و سەرکەش بوون و دەستدرێژیان دەکرد.

ئەوانە قەدەغەی یەکتریان نەدەکرد لە خراپەو تاوانێک کە دەیانکرد، سوێند بێت بەخوا ئەوەی کە دەیکەن زۆر خراپ و ناپەسەندە!

زۆربەیان دەبینیت ڕازین بەخۆشەویستی و پشتیوانی ئەوانەی کە بێ باوەڕ بوون، سوێند بە خوا دەست پێشکەرییەکی خراپیان بۆ خۆیان ئەنجامداوە کە خوایان لە خۆیان توورە کردووە (بەو کارەیان)، (لە قیامەتیشدا) لەناو سزای دۆزەخدا دەبێت بۆ هەمیشە بمێننەوە.

خۆ ئەگەر ئەوانە باوەڕیان بەخواو بەم پێغەمبەرەو ئەو قورئانە ببوایە کە بۆی دابەزیوە، ئەوە ئەوانەیان نەدەکرد بەخۆشەویست و سەرپەرشتیاری خۆیان، پشتیان بەوان نەدەبەست، بەڵام زۆربەیان تاوانبارو لادەرو یاخین و (حەق و ڕاستی مەبەستیان نیە، بەڵکو بەردەوام دژایەتی ئاینی ئیسلام دەکەن)

کە ئاماژە ئەکات بە بەکافر بوونی ئەوکەسەی کە خۆشەویستن و سەرخستنی بۆ کافران هەبێت لە دوو ڕووەوە :

ڕوی یەکەم /الله تعالى دەربارەیان ئەفەرمێت ﴿ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾ کە ئەمەش نیشانەو باسکردنی سزای کافرانە ، شێخ سولەیمانی کوڕی عبدالله ئەفەرمێت " الله تعالى تورەی خۆی و مانەوە بە هەمیشەی لەناو ئاگری دۆزەخ پێویست و واجب کردووە لەسەر ئەو کەسانەی کە کافرانیان خۆش ئەوێت و سەریان ئەخەن بەسەر موسوڵمانان دا ، ئەوەش تەنها بە خۆشویستنیان و سەرخستنیان ئەگەر لە ترساش بێت ، تەنها ئەو کەسە نەبێت کە بەزۆر پێی ئەکەن کە ئەوەش مەرجی خۆی هەیە " .

ڕوی دووەم /الله تعالى فەرمویەتی ﴿ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ شێخی ئیسلام ئەفەرمێت " باسی ڕستەی مەرجی کردووە و بڕاندییەتێوە کە ئەگەر مەرج هەبوو ئەوا مەرج لەسەرش دەبێت بە پیتی ئەگەر (لو) بە نەمانی مەرج ئەو کاتە مەرج لەسەر کراویش نامێنێت ، کە فەرمویەتی ﴿ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ ﴾ ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەر ئەو بیروبڕوایەی کەباسکراوە نایان کاتە خۆشەویست و سەرخەری خۆیان بەڵکو لە دژی ئەوەستێتەوە ، باوەڕهێنان بە الله تعالى و خۆشویستن و سەرخەستنی کافران لە دڵێکدا کۆ نابێتەوە " (الفتاوى)

وە شێخ سولەیمانی کوڕی عبدالله فەرمویەتی " الله تعالى باسی (موالاة) ی کافرانی کردووە کە ڕەتکردنەوەی ئیمانە الله تعالى وپێغەمبەر ﷺ و ئەوەی بۆی دابەزیوەتە خوارەوە ، پاشان الله تعالى فەرمویەتی هۆیەکەی ئەوەیە زۆربەیان فاسقن ، وە جیاوازی نەکردووە لەنێوان ئەو کەسی کە لە ترسا ئەو کارەی کردووە لەگەڵ ئەو کەسەی بەبێ ترس کارەکەی کردووە ، کە ئەوەش حاڵی زۆربەی هەڵگەڕاوەکانن پێش ئەوەی هەڵبگەڕێنەوە لە ئیسلام ، وە زۆرینەیان فاسقن ، کە ئەوەش وای کردووە کە کافران سەر بخات بەسەر ئیسلام دا ، پەنا ئەگرین بە الله تعالى لەو کارە

٩ :- الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴾ الأنفال ٧٣ واتا (ئەوانەش کە بێ باوەڕ بوون، هەندێکیان پشتیوانی هەندێکی تریانن و پشتیوانی لە یەکتر دەکەن، خۆ ئەگەر ئێوەی ئیماندار کۆمەک بەیەکتر نەکەن و پشتی یەکتر نەگرن ئەوە لەسەر زەویدا ناخۆشی و ناکۆکی و گوناهو تاوانی گەورە پێش دێت (ئازار و ناخۆشی بۆ ئێوەی ئیماندار پێش دێت).

ئەوەش بەڵگەیە لەسەر کافر بونی ئەوکەسانەی کە سەرخەری کافرانن لە دوو ڕووەوە :

ڕووی یەکەم :الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾الأنفال ٧٣ واتا (ئەوانەش کە بێ باوەڕ بوون، هەندێکیان پشتیوانی هەندێکی تریانن و پشتیوانی لە یەکتر دەکەن) هەرکەسێک موالاتیان بکات (سەرخستن و خۆشەویستی) ئەوا ئەو ئایەتە ئەیگرێتەوە ﴿ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾

ڕووی دووەم : ﴿ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴾ الأنفال ٧٣ واتا (خۆ ئەگەر ئێوەی ئیماندار کۆمەکی‌یەکتر نەکەن و پشتی یەکتر نەگرن ئەوە لەسەر زەویدا ناخۆشی و ناکۆکی و گوناهو تاوانی گەورە پێش دێت (ئازار و ناخۆشی بۆ ئێوەی ئیماندار پێش دێت) وشەی (الفتنة) لە قورئان دا بە چەند واتایەک دێێت لەوانە ش :

شرک و کوفر الله تعالى ئەفەرمێت﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ ﴾ البقرة ١٩٣ واتا (خۆ ئەگەر کافران کۆڵیان نەداو هەر جەنگان و پیلانیان گێڕا) ئێوەش بجەنگن دژیان تا وەکو هاوەڵگەری و ئاشوب و ناخۆشی نەمێنێت، هەروەها تا دین و ئاین و بەرنامەو فەرمانڕەوایی هەر بۆ الله تعالى ئەبێت) وەهەروەها لە ئایەتێکی تردا الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾النور ٦٣ واتا (دەبا ئەوانەی کە سەرپێچی لە فەرمانی دەکەن بترسن لەوەی کە تووشی تاقی کردنەوەیەکی سەخت، یان تووشی سزایەکی بە ئێش ببن)

إبن كثير ئەفەرمێت : واتای ئەم ئایەتە ﴿ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴾ واتا : ئەگەر لە موشریکەکان دورنەکەونەوە و دۆستایەتی ئیمانداران نەکەن فیتنە و ئاژاوە ئەکەوێتە نێوان خەڵکی ، خەڵکی سەری لێ تێک ئەچێت و ئیمانداران و کافران تێکەڵ دەبن ئەوکات فەسادێکی زۆر ئەکەوێتە نێوان مرۆڤەکان .

وە شێخ عبداللطيف کوڕی عبدالرحمن کوری حسن آل الشيخ ئەفەرمێت (ئەوەی لەقورئاندا هاتووە لە ڕێگری و توندییەکی زۆر لە دۆستایەتییان و موالاتیان کە بنچینەی بنچیناکان : کە بەبێ ئەوە دامەزراو نابێت کە ئەوەش بریتییە لە پچڕاندنی پەیوەندی لەگەڵ دوژمنانی الله تعالى و جەنگ وجیهادیان لەگەڵدا بکات و خۆی بێبەری بکات لێیان ، وە لە الله تعالى نزیک ببێتەوە بە ڕق لێ بونەوەیان و عەیبدارکردنیان : الله تعالى گرێبەستی کردە نێوان ئیماندارن وفەرمووی کافران بۆ خۆیان دۆستی یەکترن هەروەک ئەفەرمێت

﴿ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴾ باشە فیتنە هەر شرک نییە و فەساد بریتی نییە لە لەناوچونی توحيد و ئیسلام و برین و لە ناچونی حوکمەکانی ئیسلام ؟ " [الدرر] .

١٠ :- الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنقَلِبُوا خَاسِرِينَ ، بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴾ آل عمران ١٤٩-١٥٠   وتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئەگەر ملکەچ و گوێڕایەڵی ئەوانە بن کە کافر و بێ دینن، ئەوە بەرەودوا دەتانگێڕنەوە و پاشگەزتان دەکەنەوە و لە دین وەرتاندەگێڕن، ئەوسا ئیتر بە دۆڕاوی دەگەڕێنەوە , (دڵنیابن کە خوانەناسان یارو یاوەری ئێوە نین) بەڵکو خوا یارو یاوەرتانە، بێگومان ئەو زاتە چاکترین پشتیوان و یاریدەدەرتانە.)

شێخ سلێمانی کوڕی عبدالله آل شێخ ئەفەرمێت : الله تعالی هەواڵی داوە ئەگەر ئیمانداران بەقسەی کافران بکەن ئەوا بێگومان لە ئاینی ئیسلام هەڵیان دەگێڕنەوە ، ئەوان لێیان ڕازی نابن ئیلا بەکافر بوون نەبێت وە هەواڵی دواە ئەگەر ئەو کارە بکەن ئەوا خەسارەت مەندی دونیاو قیامەت ئەبن ، وە ڕێشی نەداوە ڕازیبن و بەقسەیان بکەن لە ترسا ، وە هەر واشە ئەوان ڕازی نابن لە کەسێك تاوەکو شایەدی نەدات بۆ ئەوان کە لەسەر حەقن وە دژایەتی خۆی بۆ موسوڵمانان ئاشکرا بکات و لێیان دوربکەوێتەوە " [الدرر]

١١ :- الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴾ النساء ٧٦   واتا (ئەوانەی ئیمانداران (تەنها) لە پێناوی خوادا دەجەنگن (بەڵام) ئەوانەی بێ باوەڕن لە پێناوی ستەمکارو زۆردار و (تاغوت)دا دەجەنگن، دە بجەنگن دژی یاوەرانی شەیتان (چونکە) بەڕاستی پیلان و تەڵەکەی شەیتان پووچ و لاوازە.)

الله تعالی ڕونی کردۆتەوە ئەوانەی بێباوەڕن لەپێناو طاغوت جەنگ دەکەن وە ئەوان دۆستی شەیتانن وە هەرکەسێک لەڕیزی ئەوان جەنگ بکات وەکو ئەوان وایە و لەڕیزی ئەوانە ، ئایەتەکە بەڵگەیە کەهەرکەسێک یارمەتی کافران بدات لە جەنگیان دژی موسڵمانان بەهەر جۆرێک بێت ئەوا ئەو کەسە هاوەڵ ودۆستی شەیتانە .

(ئیتر بە چەک بێت یان بە پارە بێت یان بە نەفسی خۆی بێت یان دوعاکردن بێت یان بە دڵ بێت .....)

١٢ :- الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴾ الأعراف ١٧٥ واتا (ئەی محمد ﷺ هەواڵی ئەو کەسەیان بەسەردا بخوێنەرەوە کە

فەرمانەکانی خوامان پێبەخشی بوو، کەچی ئەویش خۆی لێ داماڵی و خۆی لێ دووره پەرێز گرت، ئەوسا ئیتر شەیتان شوێنی کەوت و دایەپێش و چووە ڕیزی سەر لێشێواوانەوە.)

إبن جرير بەسەنەدی خۆی لە عبدالله ی کوڕی عەبباسەوە ﷺ دەگێڕێتەوە کەفەرمویوتی "کاتێک پێغەمبەر موسی عليه السلام خۆی و ئەوانەی لەگەڵی بوون گەیشتنە لای جبارین "''' بلعام بن باعورا'''' کوڕە مام و قەومەکەی هاتن بۆ لای بلعام و وتیان بەڕاستی موسی پیاوێکی زۆر توند و بەزەبرە و سوپایەکی زۆری لەگەڵە ئەگەر سەرکەوێت بەسەرماندا لەناومان ئەبات ، دوعامان بۆ بکە الله موسی و سوپاکەی بگەڕێنێتەوە ، بلعام وتی: ئەگەر دوعا بکەم الله موسی و جەماعەتەکەی بگەڕێنێتەوە دونیاو دوارۆژم لە دەست ئەچێت ، قەومەکەی بەردەوام داوایان لێی ئەکرد دوعایان بۆ بکات تاوەکو دوعای لێیان کرد ، پاشان الله تعالى ئەو ئیمان و باوەڕەی کە لە دڵیدا جێگیر ببوو دایماڵاند هەروەکو چۆن الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴾

ئەو لێرەدا تەنها بەدوعا کردن کافرانی سەرخست لەرێگەی الله تعالى لایدا ئە ی ئەبێت حاڵی ئەو کەسە چۆن بێت کە لەوە زیاتر پشتگیری کافران بکات ؟

١٣ :- الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن دُونِي أَوْلِيَاءَ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴾ الكهف ١٠٢ واتا (ئایا ئەوانەی کافرو بێ باوەڕ بوون وا دەزانن کە هەروا بۆیان دەچێتە سەرو چاوپۆشییان لێ دەکەین لە کاتێکدا کە ئەوان بەندەکانی ئێمە دەکەنە یارو یاوەری خۆیان و پشت بەوان دەبەستن و ئێمە فەرامۆش دەکەن، ئەوانە بابزانن کە بەڕاستی ئێمە دۆزەخمان ئامادەکردووە بۆ بێ باوەڕان کەلەوێ دادەبەزن و نیشتەجێ دەبن.)

الله تعالى ڕونی کردۆتەوە کە بەندە چاکەکانی هەرگیز دۆستایە تی کافران ناکەن وە هەرکەسێک وابکات ئەوا الله تعالى ئە یخاتە دۆزەخەوە بەسەر شۆڕی و بە زەلیلی .

باسی دووەم :

بەڵگەکان لە فەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ

١:- فەرمودەی یەکەم (ما روه الشيخان في حديث علي ﷺ في حديث غزوة الفتح – قال : " بعثني رسول الله ﷺ أنا والزبير والمقداد، فقال : << انطلقوا حتى تأتوا روضة خاخ ؛ فإن بها ظعينة معها كتاب فخذوه منها>> فانطلقنا تعادى بنا خيلنا حتى اتينا الروضة ، فإذا نحن بالظعينة ، قلنا : "أخرجي الكتاب"، قالت : " ما معي من كتاب "، قلنا لتخرجن الكتاب أو لتلقين الثياب "، فأخرجت من عقاصها ، فأخذنا الكتاب فأتينا به رسول الله ﷺ فإذا فيه : " من حاطب بن أبي بلتعة إلى أناس من المشركين بمكة يخبرهم ببعض أمر رسول الله ﷺ " ، فقال رسول الله ﷺ : <<يا حاطب ، ما هذا ؟ >>قال: لا تعجل علي، إني كنت امرأ ملصقا في قريش، ولم أكن من أنفسهم ، وكان من معك من المهاجرين لهم قرابات يحمون أهليهم بمكة ، فأحببت إذ فاتني ذلك من النسب فيهم أن أتخذ فيهم يدا يحمون بها قرابتي وما فعلت ذلك كفرا ولا ارتدادا عن ديني ولا رضا بالكفر بعد الإسلام " ، فقال رسول الله ﷺ: << إنه صدقكم >> فقال عمر:" دعني أضرب عنق هذا المنافق ": وفي رواية : " فقد كفر "، فقال رسول الله ﷺ : <<إنه قد شهد بدرا ، وما يدريك لعل الله اطلع إلى أهل بدر فقال : اعملوا ما شئتم فقد غفرت لكم >> .

واتا : دوو شێخەکە (بوخاری و موسلیم) دەگێڕنەوە لە علی ﷺ لەفەرمودەی غەزوەی فەتحی مەککەدا وتی : رسول الله ﷺ من و زوبێر و مقدادی نارد فەرموی : { بڕۆن تاوەکو دەگەنە روضة خاخ (ناوی شوێنێکە) ئافرەتێکی لێیە نوسراوێکی پێیە لێی بسێنن } ڕۆتشتین بە خێرای تاوەکو گەیشتینە روضة ، ئافرەتەکەمان بینی و وتمان نوسراوەکە دەرکە ، وتی " هیچ نوسراوێکم پێ نییە ، وتمان یان نوسراوەکە دەردەکەیت یان جلەکەت دادەکەنی ، پاشان نوسراوەکەی لە ناو پەرچەمی دەرکرد و هێنامانەوە بۆ رسول الله ﷺ ، تیایدا نوسرابوو : لە حاطبی کوڕی بەلتەعەوە بۆ کەسانێک لە موشریکەکانی مەککە ، هەواڵیان ئەداتێ بەهەندێک لە فەرمانەکانی رسول الله ﷺ ، رسول الله ﷺ فەرموی : حاطب ئەمە چییە ؟ ، وتی : پەلەم لێ مەکە من کەسێک بووم لەقورەیشییەکان نزیک بووم بەڵام لەوان نەبووم وە ئەو کۆچبەرانەی لەگەڵ تۆن خزم و کەس و کاریان هەیە لە مەککە تا ماڵ و منداڵیان بپارێزن بەڵام من خزمم نییە لەناویان وا ویستم بەم کارە

شتێک بکەم خزم و کەسم بپارێزن ، وە مەبەستم لەم کارە ئەوە نەبووە کافربم یان پاشگەزبمەوە لەدین وە ڕازیش نەبوومە بە کوفر پاش ئیسلام ، رسول الله ﷺ فەرمووی : ئەو ڕاستی کرد لەگەڵتان ، ئیمامی عومەر وتی : وازم لێ بێنە با لەملی ئەم دووڕووە بدەم ، لەڕیوایەتێکی تردا " ئەم کافرە " ، رسول الله ﷺ فەرمووی ئەم بەژداری جەنگی بەدری کردووە ، تۆ چوزانی ڕەنگە الله تعالی تەماشای ئەهلی بەدری کردبێت فەررمویەتی : چ کارێک دەکەن بیکەن من لێتان خۆش بووم .

ئەم چیرۆکە بەڵگەیە کەلە بنچینەدا سەرخستنی کافران و هاوکاری کردنیان هەڵگەڕانەوە و دەرچونە لە ئیسلام لەسێ ڕووەوە :-

- ❖وتەکەی ئیمامی عومەر { وازم لێبێنە با بدەم لەملی ئەم دووڕووە ، وە لە ڕیوایەتێکی تردا : ئەم کافرە ، وە لە ڕیوایەتێکی تردا : پاش ئەوەی رسول الله ﷺ فەرمووی :ئەی ئەو بەژداری جەنگی بەدری نەکردووە ؟ ئیمامی عومەر وتی بەڵام هەڵگەڕاوەتەوە لەدین دوژمنەکانتی بەسەرتدا سەرخست } ئەمە بەڵگەیە کە لای ئیمامی عومەر ڕون و ئاشکرایە کە سەرخستنی کافران هەڵگەڕانەوە و دەرچونە لە ئیسلام .
- ❖ حاطب وتی { مەبەستم لەم کارە کوفر نەبووە یان پاشگەزبوونەوە لەدین و ڕازیبونیش نییە بە کوفر پاش ئیسلام بوون } وە ئەمەش بەڵگەیە کە ئەوش ئەیزانی کوفر و هەڵگەڕانەوە و دەرچونە لە ئیسلام ڕازی بوونە بەکوفر ، باشە ئەگەر بۆ ئەو کارە گومانی وا ببردرێ بە حاطب ﷺ کە کردی کە لە کاتێکدا لەگەڵ رسول الله ﷺ دەرچووە بۆ غەزا و بە گیان و ماڵی خۆی پشتگری کردووە و سەری دەخستووە بەسر دوژمنەکانی لە موشریکەکان ، وە کافرانی سەر نەخستووە بە بەماڵی و نەبە گیانی ، لە کاتێکدا کارەکەی نزیکبووە لەکوفرەوە ئاوهای پێ وترا !!!! ئەی چی ئەڵێیت بۆ کەسانێک کافران سەر بخات بە کردەوەو هاوکارییان بکات دژی مسڵمانان ؟؟ بێگومان ئەو لەپێشترە بەو حوکمانەی کەباسکراوە لەم فەرمودەیە .

٢:- فەرنودەی دووەم { ما رواه ابن إسحاق وغيره عن يزيد بن رمان عن عروة عن الزهري عن جماعة سماهم قالوا : بعثتْ لنا قريش إلى رسول الله ﷺ في فداء أسراهم ، ففدى كل قوم أسيرهم بما رضوا ، وقال العباس – وكان خرج مكرهاً مع المشركين في بدر : يا رسول الله ؛ قد كنت مسلماً ، فقال رسول الله ﷺ << الله أعلم بإسلامك ، فإن يكن كما تقول فإن الله يجزيك، وأما ظاهرك فقد كان علينا ، ففتدِ نفسك وابنَي أخيك >>.

واتا (لەڕیوایەتی ابن اسحاق و جگە لەویش لە زیدی کوڕی رمان وە ئەویش لە عوروەو ئەویش لە زوهرییەوە ئەوش لە کۆمەڵێکەوە ناویانی وتووە ئەڵێن : قورەیش کۆمەڵێکی نارد بۆ لای رسول الله ﷺ بۆ ڕزگارکردنی دیلەکان ، هەموو هۆزێک دیلەکانیان ڕزگارکرد بەوەی ڕازی بوون ، عباس وتی {کە موشریکەکان بەزۆر هێنابویان بۆ بەدر } : ئەی رسول الله من موسڵمان بووم ، رسول الله ﷺ فەرمووی الله زانایە بەموسڵمانبونت ، ئەگەر ئەوەی ئەیڵێت وابێت الله پاداشتت ئەداتەوە بەڵام لە ڕوکەش تۆ دژی ئێمەبوی ، خۆت و دوو کوڕە براکەت ڕزگاربکە)

هەرچەندە عباس ی کوڕی عبدالمطلب بەزۆر بردرابو لەگەڵ قورەیش بەڵام رسول الله ﷺ حوکمی ڕوکەشی دا بەسەریا و کردییە پاڵ موشریکەکان ، ئەی ئەبێت حاڵی کەسێک چۆن بێت کە بە ویستی خۆی پشتیوان و هاوکاری کافران بکات ؟؟

بەڵگەیەکی تر لەسەر ئەمە لە صحیحی بوخاری هاتووە لە محمدی کوڕی عبدالرحمن أبو الاسود وتی : سوپا حازرکرا بۆ سەر مەدینە منش ناوی خۆم نوسی لەو سوپایە ، پاشان گەیشتم بەعکرمە کۆیلەی ابن عباس و بۆیم باسکرد ، زۆر بەتوندی ڕێگر لێمکرد لەو کارەو و وتی : ابن عباس هەواڵی داپێم کە کۆمەڵێک لەموسڵمانان لەگەڵ موشریکەکان بوون و ڕەشایی ئەوانیان زیاد کردبوو لەسەردەمی رسول الله ﷺ ، تیر ئەهات و یەکێکیانی ئەکوشت یان لەملی دەدرا و دەکوژرا االله تعالی ئایەتی داگرت و فەرموی ﴿ إِنَّالَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ ﴾النساء ٩٧ واتا (بەڕاستی ئەوانەی لە سەرە مەرگدا فریشتە گیانیان دەکێشن لەکاتێکدا ئەوان هەمیشە ستەمیان لە خۆیان دەکرد (ئیمان و باوەڕیان لە مەترسیدا بوو کەچی کۆچیان نەدەکرد بۆ نیشتمانی ئیمان، بەتوندیی پیایاندا هەڵدەشاخێن) بڕوانە چۆن ئەوان پاڵدرانە پاڵ ئەوان لە ڕوکەش دا هەرچەندە بەزۆر هێندرابون ، ئەوە تەنها لەبەر ئەوەی بنچینەی کارەکە کوفرە .

٣:- فەرمودەی سێ یەم (ما رواە ابو داودوغیرە عن سمرة بن جندب ﷺ أن النبي ﷺ قال :<<من جامع المشرك وسكن معه فهو مثله >>.

واتا : گێردراوەتەوە لە ابو داودەوە وە جگەلەوەش لە سمرة کوڕی جوندبەوە ﷺ ئەویش لە رسول الله ﷺ فەرمویەتی :" هەرکەسێک لەگەڵ کەسانی موشریک کۆ ببێتەوە و نیشتەجێ بێت لەگەڵیان ئەوە وەکو ئەوان وایە ") .

❖بۆیە ئەو کەسەی کۆدەبێتەوەو تێکەڵی موشریک ئەبێت وەک ئەوی لێ کرد ، لەبەر ئەوەی ڕۆیشتن بۆ لای دوژمنی الله تعالی و دۆستایەتییان وا دەکات پشت لە الله تعالی بکەی ، وە هەر کەسێک پشت لەو بکات ئەوا شەیتان دۆستایەتی ئەکات و کافری ئەکات .

❖زەمەخشەری ئەڵێت : ئەمە شتێکی ڕوونە :" دۆستایەتی خۆشەویست و دۆستایەتی دوژمن دژی یەکترن " . [فیض القدير للمناوی]

❖شەوکانی ئەڵێت :" { فهومثله } وەک ئەوە بەڵگەیە کە حەرامە نیشتەجێ بیت لەگەڵ کافران ، واجبە لێیان جودابیتەوە ، ئەگەر چی فەرمودەکەی پێشوتر قسەی لەسەرە بەڵام بەڵگەی دروستی ئەم ئایەتەیە ﴿فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ﴾ النساء ١٤٠ واتا (ئەوە دامەنیشن لەگەڵ ئەوانەدا هەتا قسەو باسەکەیان بەگۆڕن (ئەگەر دابنیشن و گوێ نەدەنێ) ئەوە بەڕاستی ئێوەش لەو کاتەدا وەک ئەوانن و (حسابی ئەوانتان بۆ دەکرێت) وە فەرمودەی (بهز بن حكيم بن معاوية بن حيدة) وە جگە لەوش لا جەریری کوڕی عبدالله ﷺ ئەویش لە رسول الله ﷺ کە فەرمویەتی { لا يقبل الله من مشرك عملا بعدما اسلم او يفارق المشركين } . واتا (الله یەک کردەوە لەموشریک وەرناگرێت پاش موسڵمان بوون یان دەبێت لوموشریکەکان جیاببێتەوە) [نيل الاوطار] .وەکو ئەم فەرمودەیەش :

٤:-فەرمودەی چوارەم (ما رواه أبو داوي و الترمذي و غيرها عن جرير بن عبدالله ﷺ أن الرسول ﷺ قال: << أنا بريء من كل مسلم يقيم بين ظهراني المشركين >> .

واتا { من بەریم لەهەمو موسڵمانێک نیشتەجێیە لە نێوان موشریکەکان }

لە م فەرمودەیەدا هەمان شت ئەوترێت کە لەفەرمودەکەی پێشوتر وترا .

٥:- فەرمودەی پێنجەم (ما رواه النسائي وغيره من حديث بهز بن حكيم عن أبه عن جده أن النبي ﷺ قال { لا يقبل الله من مشرك عملا بعدما اسلم او يفارق المشركين}.

ئەم فەرمودەیەش هەر وەکو ئەوانەی تر هەرکەسێک پشت گیری و هاوکاری کافران دەکات و دژایەتی موسڵمانان دەکات لە پێشترە ئەم فەرمودەیە بیگرێتەوە لەکەسێک بەلاشەی لێیان جیانەبێتەوە .

٦:- فەرمودەی شەشەم (ما رواه النسائي وغيره عن جريرﷺ قال : بايعت رسول الله ﷺ : "على إقام الصلاة وإيتاء الزكاة والنصح لكل مسلم ، وعلى فراق المشرك " .

واتا (نەسائی و جگە لەوش ریوایەتیان کردووە لە جەریرﷺ وتی : پەیمانم دا بە رسول الله ﷺ لەسەر نوێژ کردن و زەکات دان و ئامۆژگاری هەموو موسڵمانێک ، وە جیابونەوە لە موشریک) .

قسە کردن لەسەری هەروەکو فەرمودەکانی پێشوتر وایە .

باسی سێ یەم

بەڵگەکان لە کۆدەنگی زانایان :

کەس وا نەزانێت ئەم باسە ئیجتیهادەو زانایان ڕاجیاییان هەیە تاوەکو ئیجماع بێننەوە نا بەڵکو ئەومەت هەمووی کۆدەنگن لەسەرئەوەی هەرکەسێک دۆستایەتی و هاوکاری کافران بکات دژی موسڵمانان ئەوە کافر و هەڵگەڕاوەتەوە لە ئیسلام ، دامەزراوی ئەم کۆدەنگییە لە دوو ڕوو دایە :

یەکەم : باسکردنی وتەی زانایان هەرچەندە مەزهەبیان جیابێت لەسەر ئەم بابەتە ، کەلە کۆتای ئەم بەشە باس کراوە ، کەقسەی زانایانمان هێناوەتەوە لە مەزهەبەکانی { حەنەفی – مالیکی – شافیعی – حەنبەلی – ظاهري } وە موجتەهیدانی جگە لەوانیش وە زیاتر لەوەش قسەو فەتوای زانایانی ئەم دواییە { المتأخرين }

دووەم : باسی ئەو زانایانەی ئیجماعیان باس کردووە لەسەر ئەم بابەتە :

❖ زانای پایە بەرز ابن حزم ئەڵێت : " ڕاست ئەوەیە لەم ئایەتە ﴿ مَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ المائدة ٥١ واتا (ئەو کەسەی پشت بەوان ببەستێت، ئەوە هەر لەوانە و (حسابی ئەوانی بۆ دەکرێت) هەر وەکو ڕوکەش خۆی { ظاهر } کە ئەو کەسە کافەر وەکو کافران ، وە ئەمە ڕاستییەکە کە دوو موسڵمان جیاوازییان تیایدا نییە " . [المحن]

❖ وتەی شێخ عبداللطيف بن عبدالرحمن بن حسن آل شێخ ؛ پاش ئەو قسەیەی کە وتی واجبە دژایەتی کافران بکەیت تەبەرایان لێ بکەیت ، وتی (ئەی کەسێک حوکمی دەبێت چۆن بێت کە یارمەتییان بدات و ڕایان بکێشێت بۆ وڵاتی موسڵمانان ، یان بەشان و باڵیانا هەڵبدات یان ئەوان بە دادپەروەرتر بزانێت لەخەڵکی موسڵمانان وە وڵاتی ئەوانی هەڵبژارد بۆ نیشتەجێبوون و دۆستایەتی ئەوانی کرد و حەزی کرد ئەوان سەربکەون ، کە ئەمەش هەڵگەڕانەوەیەکی ڕوون و ئاشکرایە بەبێ جیاوازی } "[الدرر]

❖ وتەی شێخ عبدالله ی کوڕی حمید : تولی بریتییە لە :" ڕێزگرتنیان و مەتح کردنیان و سەرخستنیان و هاوکارکردنیان دژی موسڵمانان و تێکەڵبونیان و خۆبەرینەکردن لێیان بە ئاشکرا ، ئەمە پاشگەزبونەوەیە بۆ خاوەنەکەی وە دەبێت حوکمی هەڵگەڕاوە برسەریدا جێ بەجی بکرێت هەروەک چۆن بەبەڵگە باسکراوە لە قوریان و فەرمودەو کۆدەنگی پێشەوایانی ئوممەت ". (الدرر)

باسی چوارەم :

بەڵگەکان لە وتەی هاوەڵە بەڕێزەکان ﵃ :

١:- ئەو باسەی کە تێپەڕی دەربارەی ئیمامی عومەر وحاطب ﵄

٢:- ڕیوایەتی إبن حمید لە حذیف وەوە ﵁ کە فەرمووی : لیتق احدکم ان یکون یهودیا او نصرانیا وهو لا یشعر ! فظننا‌ه یرید هذه الآیة ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ المائدة ٥١

واتا :" خۆتان بپارێزن لوەی ببنە جولەکە یان گاور لەکاتێکدا کە هەستی پێ ناکەن ! وا گومانمان برد مەبەستی ئەم ئایەتەیە : واتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە جولەکەو گاور مەکەنە یارو یاوەرو پشتیوانی خۆتان ئەوانە هەندێکیان پشتیوان و پشتگیری یەکترن، ئەو کەسەی پشت بەوان ببەستێت، ئەوە هەر لەوانە و (حسابی ئەوانی بۆ دەکرێت)

٣:- وە هەر لەو بابەتە بەسەرهاتی خالدی کوڕی وەلید ﵁ لەگەڵ مجاعەی کوڕی مرارة لە کتێبەکانی سیره لە جەنگی هەڵگەڕاوەکان ، کاتێک خالید ﵁ بەشێک لە سەربازەکانی بەنی حەنیفەیان دەستگیرد کە (مجاعة) شیان تێدابوو ، مجاعة بە خالیدی وت : واللە من نەکەوتومەتە دوای (مەبەستی موسەیلەمەی درۆزن) بوو من موسڵمانم ، خالید وتی : ئەی بۆ نەهاتیت بۆ لای من یان وەکو (ثمامة بن اثال) قسەت بکردایە " .

مانەوەی ناو مورتەدانی کردە بەڵگە لەسەری کە ئەویش ڕازییە بەوان ، بۆیە وەک ئەوان مامەڵەی لەگەڵی کرد ، ئەمەش وەکو ئەو بەڵگانەی پێشوترە کە لە قورئان دەرهەق بەو موسڵمانانەی کە لەگەڵ موشریکەکان دەرچون لەجەنگی بەدر و ڕەشای ئەوانیان زیاد بوو .

٤:- وە هەر لەو لایەنەوە لەکارو کردەوەی هاوەڵان ﵃ لە جەنگی هەڵگەڕاوەکاندا کە لەگەل هۆزەکەی - موسەیلەمە و سجاح و طلیحة و زەکات نەدەرەکان و هاوشێوەکانیان – شەڕیان کرد لەگەڵیان بەبێ جیاوازی ، هەرچەندە ئیحتیمالی ئەوە هەبو کە هەندێکیان ڕای جیاوازیان هەبوو بێت بەڵام دەمارگیری بوە هۆی بەژدار کردنیان ، لەگەڵ ئەوەشدا هەمویان یەک مامەڵەیان لەگەڵ کرا ، کە ئەمانە بەڵگەن کە هەرکەسێک پشت گیری کافران بکات وەکو ئەوان کافرە .

باسی پێنجەم :

بەڵگەکان لە پێوان (القياس):

کە ئەمەش لە دوو ڕووەوەیە :

یەکەم : لەفەرمودەی صحیح هاتووە کە رسول الله ﷺ فەرموویەتی ﴿ من جهز غازيا فقد غزا ﴾ واتا (هەرکەسێک موجاهیدێک ئامادە بکات ئەوە جیهادی کردووە) ئەو کەسەی کە دانیشتووە و موجاهیدێک ئامادە دەکات وەک ئەوەی لێکرد کە لە جیهاد بەژداری ئەکات ، وە هەر لەم بارەیەوە ئەفەرمێت ﷺ : {إن الله ليدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفرالجنة : صانعه يحتسب في صنعه الخير ، والرامي به ، ومنبّله } رواه أبو داود والنسائي و صححه الحاكم .

واتا (الله به یەک تیر سێ کەس ئەکاتە بەهەشتەوە ، ئەوەی دروستی کردووە بەنیەتێکی خێر ، وە ئەوەی تێی دەگرێت وە ئەوەی ئەیداتە دەستی)

ئەمەش بەڵگەیە – پێوانە دەکرێت بە پێچەوانەکەی (بالعكس) - کە هەرکەسێک هاوکاری کافران بکات لە شەڕیان ئەوە هاوکاری کردووە لەشەڕکردن لە پێناو طاغوت .

دووەم :- ئەو کەسەی کارەکە ئەنجام ئەدات وە ئەوکەسەی کە پشتگیری دەکات حوکمیان وەکو یەکتر وایە لەشەرعا ، لەبەر ئەوەی ئەو کەسەی ئەو کارە کە ئەکات بە هاوکاری ئەو کەسەیە کە پشت گیری ئەکات ، هەروەکو چۆن شیخ الأسلام فەرموویەتی (ئەگەر هاتو دزە شەڕکەرەکان کۆمەڵێک بوون و یەک کەسیان کاری کوشتنی ئەنجام دا وە ئەوانەی تر پشت گیریان کرد ، وتراوە تەنها ئەو کەسە ئەکۆژرێتەوە ، بەڵام کۆڕای زانایان (جمهور) لەگەڵ ئەوەن کە هەمویان ئەکوژرێن ئەگەر ۱۰۰ کەسیش بن ، ئەوەی کارەکە ئەکات و ئەوەی پشت گیری ئەکات وەکو یەکن ، وە جێنشینەکانی پێغەمبەر ﷺ وایان کردووە ، ئیمامی عومەر رضي الله عنه ربیئەی شەڕکەرەکانی کوشت (ربيئة) ئەو کەسەیە کە لە شوێنێکی برز دانیشتووەو چاودێری دەکات تا بزانێت کێ دێت)، ئەوکەسە بۆ یە ئەتوانێت ئەوکوشتنە بکات چونکە پشت گیریری و هاوکاری ئەکرێت ، وە کۆمەڵەیێک ئەگەر یەکتری سەر بخەن تا وایان لێدێت تۆکە دەبن ، ئەوکات ئەوان هاوبەشن لە پاداشت و سزا هەروەکو موجاهیدەکان ؛ رسول الله ﷺ ئەفەرمێت { موسڵمانان خوێنیان یەکسانە هەوڵی بەجێهێنانی نزمترینیان ئەدرێت و ئەوان یەک دەستن لەسەر بەرامبەریان وە ئەوەی دەستی سریەیەک دەکەوێت دەگەڕێتەوە بۆ بنچینەکەیان }

واتا : ئەگەر سوپای موسڵمانان بەشێکیان لەلایەکە وە پارەیان بە غەنیمەت دەست کەوت ئەوا سوپاکەش لەو غەنیمەتە بەژدارن لەبەر ئەوەی بەتواناو سەرخستنی ئەوان دە ستیان کەوتووە ... ،

بۆیە ئەوکەسانەی پشتگیری کۆمەڵێک دەکەن و هاوکاری دەکەن لەوان لە هەموو شتێک ، وە ئەوانەش هەروان کەلەسەر ناهەق جەنگ دەکەن بەبێ هیچ گومانێک " .

باسی شەشەم :

بەڵگەکان لە قسەو فەتوای زانایان :

--- قسەکانی زانایانی مەزهەبی (حەنەفی)

١:- أحمد علی الرازی ، أبوبکر الجصاص (٣٧٠ ك) فەرمویەتي :

الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ التوبة ٢٣ واتا (ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە، باو و باپیران و براکانتان مەکەنە پشتیوان و خۆشەویستی خۆتان، ئەگەر ئەوان بێ باوەڕیان خۆش ویست و هەڵیانبژارد بەسەر ئیمان و باوەڕدا، هەرکەس لە ئێوە پشت بەوان ببەستێت و خۆشی بوێن، ئائەوانە هەر ستەمکارن.)

الله تعالی ڕێگری دەکات لەوەی بڕواداران دۆستایەتی کافران بکەن یان سەریان بخەن یان داوای ئەوەیان لێ بکەن سەریان بخەن و کاربدەنە دەستیان ، بەڵکو دەبێت تەبەڕایان لێ بکرێت و واز لە بەگەورەگرتن و ڕێزلێگرتنیان بهێنرێت ئەگەر باوکۆ براشیان بن ...، بۆیە الله تعالی ئەم فەرمانەی داوە تاوەکو جیاببنەوە لە مونافیقان ، لەبەر ئەوەی مونافیقان دۆستایەتی کافران ئەکەن وە بەئاشکرا بەگەورەیان دەزانن وە ڕێزیان لێ دەنێن کاتێک دەگەن پێیان و پشت گیرییان بۆدەردەبڕن ، بۆیە الله تعالی ئەم فەرمانەی کرد بە بڕواداران تاوەکو جیاببنەوە لە مونافیقان . [أحكام القران]

٢:- عبدالله بن أحمد أبو برکات النسفی (٧١٠ ك) فەرمویەتی :

ئەم ئایەتە دابەزی ڕێگری کرد لە دۆستایەتی دوژمنانی دین ، الله تعالی ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ ﴾ المائدة ٥١ واتا : دۆستایەتییان مەکە ن ، سەریان مەخەن ، و یان داوای سەرخستنیان لێ مە کەن یان برایەتییان مە کەن یان تێکەڵیان مە بن وەکو بڕواداران ، پاشان هۆکارەکەی دیاری کردووە ﴿ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾ هەمویان دوژمنی بڕوادارانن ، ئەوەش ئەو بەڵگەیەی تێدایە کە هەموو کافران یەك میلەتن ﴿ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ئەویش لەوانەو

حوکمی هەروەکو ئەوانە ، ئەمەش هەڕشەیەکی زۆر توندە لە الله تعالی وە کە واجبە لە دووژمنانی دین دور بکەوینەوە ، ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ الله تعالی ڕێنوێنی ئەوانە ناکات ستەمیان لە نەفسی خۆیان کردو دۆستایەتی کافرانیان کرد .

٣ :- القاضی محمد بن أحمد أبو سعود العمادی (٩٥١ ك) ئەفەرمێت : " ئەم ئایەتە﴿ومَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ حوکمێک دەرهێنراو لەم ئایەتە ئەوەیە ﴿ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾ کاتێک لەنێوان خۆیانا دۆستایەتی یەکتر دەکەن ئەوە دەگەیەنێت کە ئەوەی لەگەڵ ئەوان بێت لەوانە ، وە ڕێگرییەکی توندی تێدایە بۆ برواداران کە نابێت خۆتان وا نیشانبدەن کە دۆستیانن ئەگەر لەڕاستیشدا وا نەبێت ، ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ ڕونی دەکاتەوە ئەوەی دۆستایەتیان بکات ڕوێنوێنییان ناکات بۆ ئیمان بەڵکو وازیان لێ دەێنێت ئەوانش دەکەونە ناو کوفرو گومڕایی " . [تفسیر القاضی أبو سعود]

--لە قسەو فەتواکانی زانایانی (مالیکی)

١:- أبو عبدالله القرطبی (٦٧١ ك) ئەفەرمێت : وتەی الله تعالی ﴿ ومَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ ﴾ یارمەتییان بدات لەدژی موسڵمانان ﴿ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ الله تعالی ڕونی ئەکاتەوە کە حوکمی وەکو ئەوانە ، ئەم کارە ڕێگیری دەکات لەموسڵمان کەمیراتی لە هەڵگەڕاوە (مرتد) بگرێت ، وە ئەم کەسەی کە دۆستایەتییانی کرد عبداللە کوڕی ئوبەی بوو، ئەم حوکمە دەمێنێت تاکو قیامەت لە پچڕاندنی خۆشەویستی و سەرختنی کافران ". [تفسیر القرطبی]

٢:- پرسیار کرا لە أبو عبدالله أحمد بن محمد ناسراو بە شێخ علیش (١٢٩٩ك) لەسەر مانەوە لەنێوان کافران ئەگەر وڵاتی موسڵمانانیان داگیرکرد و کۆچ نەکردن لیی ،

وەڵامێکی دوردرێژی دایەوە ، بەشێک لەوەی وتی : ئەم دۆستایەتییە شیرکییە نەبووە لەسەردەمی عیززەتی ئیسلام وە ڕوی نەداوە تاوەکو سەدان ساڵ و پاش نەمانی پێشەوا و تێکۆشەرانی ئیسلام کەکەس نەیتوانی خۆی بدات لەم باسە فیقهییە گرنگانە ، بەڵکو ئەمە کاتێک سەری هەڵدا کە دۆستایەتی نەصرانییەکان (وڵاتانی ڕۆژئاوا) لەساڵانی (٥٠٠ ك) و بەرەو دواوە کاتێک نەفرین لێکراوانی نەصرانییەکان (الله تعالی لاناویان ببات) کەدورگەی صقلیە و بەشێک لەئەندەلوسیان داگیر کرد ".

وە کاتێک پرسیاری لێکرا دەربارەی ئەو حوکمانەی کە پەیوەندی هەیە بەم دۆستایەتییەوە ،

وەڵامی دایەوە و وتی : (ئەو زانایانەی کار بەزانستەکەیان ئەکەن وا ئەبینن حوکمیان وەکو ئەوانە وایە کە موسڵمان بوون و کۆچیان نەکرد – واتا لە دار الكفرماون–وە ئەوانەی پرسیار دەربارەیان کراوەو وە ئەوانەی وسکتن دراونەتە پاڵی ئەوان ، هەردو کۆمەڵەکە یەک حوکم دراوە بەسەریاندا لە ڕووی ماڵ و منداڵیان وە هیچ جیاوازییەک نابینن لە نێوانیان لەبەر ئەوەی دۆستایەتی دوژمنان و نیشتەجێبون لەگەڵیان و تێکەڵبونیان و خۆڕون نەکردنەوە لەناویان و وازهێنان لە کۆچ کە واجبە ئەمانە حوکمی کەسی وسکت لەسەری و کەسی پرسیار کراوە لەسەری یەک حوکمە ، بۆیە ئەوان ﷺ حوکمی ئەوانیان داوەتە پاڵ ئەوان ....) . [فتح العلى المالك]

٣:- پرسیار کرا أبو حسن علی بن عبدالسلام التسولى المالكى (١٣١١ ك) لەسەر ئەو هۆزانەی لا جەزائیر ماونەتەوەو دەرنەچون بۆ جیهاد ، وە هەواڵی موسڵمانانیان ئەدا بە فەڕەنسییەکان ، لەوەڵامدا فەرموی : " ئەو هۆزانەی باسیانتان کرد ئەبێت جەنگیان لەگەڵ بکرێت وەکو ئەو کافرانەی کە دۆستایەتییان دەکەن وە هەرکەسێک دۆستایەتی کافران بکات ئەوە لەوانە ،

الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ المائدة ٥١ واتا (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە جولەکەو گاور مەکەنە یارو یاوەرو پشتیوانی خۆتان ئەوانە هەندێکیان یارو یاوەرو پشتیوانی یەکترن، ئەو کەسەی پشت بەوان ببەستێت، ئەوە هەر لەوانە و (حسابی ئەوانی بۆ دەکرێت) بەڕاستی خوا هیدایەتی قەومی ستەمکار نادات...) بەڵام ئەگەر مەیلیان نەبوو بۆ کافران و پشتگیرییانیان نەکرد و هەواڵی موسڵمانانیان بۆیان ئاشکرانەکرد و هیچ کارێکیان لەمانە ئاشکرا نەکرد ، تەنها دەرنەچون بۆ جیهاد ئەوکاتە شەڕیان لەگەڵ دەکرێت وەکو کۆمەڵەی باغی (الباغية) ئەو موسڵمانانەیکەلەسەر ناحەقن ". [أجوبة التسولى على مسائل الأمير عبدالقادر الجزائرى]

--- لەقسەو فەتوای زانایانی مەزهەبی (شافعی)

١:- عبدالله بن عمر أبو سعيد البيضاوى (٦٨٥ ك) ئەڵێت : " ﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ واتا هەرکەسێک لە ئێوە دۆستایەتی ئەوان بکات ئەوە لە کۆمەڵی ئەوانە ، وە ئەمە زۆر توونده کە واجبە لێیان دور بکەویتەوە ، رسول الله ﷺ فەرمویەتی (لا تتراءى نارهما) ئاگری ماڵیان لەیەک دیار نەبێت ، یان لەبەر ئەوەی دۆستەکانیان موناڧق بوون ﴿ إِنَّ اللهَ لَايَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ واتا ئەوانەی ستەمیان کرد لەخۆیان کە دۆستایەتی کافرانیان کرد ".

[تفسير البيضاوى]

٢:- الحافظ أبن كثير (٧٧٤ ك) ئەڵێت : " االله تبارك وتعالى ڕێگری کردووە لەبەندە بڕوادارەکانی کە دۆستایەتی کافران بکەن و خۆشەویستییان بۆ دەربڕن لە جیاتی موسڵمانان ، پاشان بەڵێنی داوە لەسەر ئەوە کە ئەفەرمێت ﴿ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ ﴾آل عمران ٢٨ وتا : ئەوەی ئەم کارە بکات دورو بەرییە لە الله تعالى ". (تفسير أبن كثير)

٣:- حافظ أبن كثير (٨٥٢ ك) ئەڵێت :" لەڕاڤەی ئەو فەرموودەیەی کە " متفق عليه " (ئەگەر الله سزا داگرێتە سەر گەلێک ئەوەی لاناویانە هەموی دەگرێتەوە پاشان زیندوو ئەکرێنەوە لەسەر کردەوەکانیان " . لەم فەرمودەیە ئەو سودە وەر ئەگیرێت ، دروستی ڕاکردن لە کافران و ستەمکاران ، لەبەر ئەوەی مانەوە لەناویان لەناوبردنی نەفسی خۆتە ، ئەمە کاتێک هاوکارییان بکات و لێیان ڕازی بێت ، ئەویش لەوانە ". [فتح البارى]

٤:- پرسیار کرا لەعبدالله بن عبدالبارى الأهدل اليمانى (١٢٧١ ك) لەسەر کۆمەڵێک لە موسڵمانان کە لە خاکی ئیسلام دان خۆیان بە هاوکارانی خاچپەرستان دادەنێن ڕازین بەوەو پێی دڵ خۆشن ، چی دەڵێیت بۆ ئیمانیان ، وە لەو کارانەی دەیکەن ؟ کە لەسەر کەشتییەکانیان کۆمەڵە ئاڵایەک هەڵدەدەن، وەکو ئاڵاکانی خاچپەرستان وایە تەوەکو ئاشکرای بکەن کە ئەوان لەوانن .... ؟

لەوەڵامدا وتی : " ئایەت و فەرمودەکان ڕوونە لە ئەوانە ی باسکران ئیمانیان نییە ، الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۗ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ البقرة ٢٥٧ واتا (خوا پشت و پەنا و خاوەنی ئەو کەسانەیە باوەڕیان هێناوە، لە تاریکاییەکانی (گومان و ستەم) دەریان دەهێنێت و دەیانبات بەرەو نوورو ڕووناکی، ئەوانەش کە ڕێبازی کوفریان گرتۆتەبەر، یارمەتی

دەرەکانیان تەنها ـ تاغوتەکانە، لە نوورو ڕووناکی دەریان دەهێنن و بەرەو تاریکاییەکان دەیانبەن، ئا ئەوانە نیشتەجێی ناو ئاگری دۆزەخن و بۆ هەمیشە تیایدا دەمێننەوە.)

ئایەتەکە فەرمان ئەدات کە مرۆڤەکان دوو بەشن : ئەوانەی باوڕدارن بە الله تعالی ، واتا تەنها ئەو ، کەسی تر جگە لە الله تعالی و رسول الله کەسی تر خۆشەویستیان نییە << الله مولانا ولا مولا لکم >> ئەوانەی کافرن طاغوت دۆست و پاڵپشتیانە ، هیچ واسیطە نییە هەرکەسێک طاغوت بکاتە پاڵپشتی خۆی جگە لە الله تعالی ئەوە خەسارەتەکەی زۆر رون و ئاشکرایە و هەڵەیەکی زۆر گەورەی کردووە ، جگە لەپاڵپشتی الله تعالی یان طاغوت هیچ شتێکی تر نییە ، لە هیچ ڕوویەکەوە ئەم دوانە تێکەڵ نابن بەیەك ، ئەوەیە مەبەست لەم ئایەتەی الله تعالی ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ النساء ٦٥ واتا (نەخێر، سوێند بە پەروەردگارت ئەوانەی (لافی بروا لێدەدەن) بروا ناهێنن هەتا لە هەموو کێشەیەکدا کە ڕوودەدا لە نێوانیاندا تۆ نەکەن بە دادوەرو گوێڕایەڵی تۆ نەکەن، دوای ئەوەش نابێت لە دڵ و دەروونیاندا هیچ نارەزاییەک دروست ببێت بەرامبەر ئەوەی کە داوەریت لەسەر کردووە و دەبێت بەتەواوی تەسلیم بن و ڕازیی بن.) بێ گومان الله تعالی بڕیاری داوە کە نابێت بەهچ جۆرێک دوستایەتی کافران بکەین ، هەرکەسێک پێچەوانەی ئەم بڕیارە بکات چۆن ئیمانی هەیە ، الله تعالی ئەفەرمێت ئیمانی نییە و دوپاتی کردوەە سوێندی خواردووە لەسەر ئەوە (سودوەرگرە) ". [السيف البتار على من يوالي الكفار ويتخذهم من دون الله واسوله و المؤمون أنصار]

--لەقسەو فەتوای زانایانی (حەنبەلییەکان) ئیمامی أحمد بن حنبل

١:- شێخ ئیسلام أبن تەیمییە (٧٢٨ ك) زۆر باسی ئەم بابەتەی کردووە ، وە پێشتریش باسی بەشێکمان کرد لەکاتی باسکردنی بەڵگەکانی قورئان ، لەکاتی خۆی توشی بەڵای تەتەرەکان بوو وە ئەوانەی پشتی تەتەرەکانیان گرت لەوانەی کە خۆیان پاڵ دەدایە پاڵ ئیسلام ، وە فوتوای لەم بارەوە زۆرە کەلە بەرگی (٢٨) مجموع الفتاوى ادا هەیە .

وە لەو شتانەی کە وتویوتی : [هەرکەسێک خۆی هەڵبداتە ناویان – مەبەست تەتەرەکانە لەسەرکردەی سوپاکان وە سەرکردەی جگە لەوانەش حوکمی وەکو ئەوانە ، ئەوانە هەڵگەڕاونەتەوە لە شەریعەتی ئیسلام بە ئەندازەی دەرچونیان لە شەریعەتی ئیسلام ، ئەگەرچی سەلف ئەوانەی کە زەکاتیان نەدا ناویانیان نا هەڵگەڕاوەکان کە لە کاتێکدا نوێژیشیان ئەکرد و بەڕۆژوش ئەبوون وە

شەڕشیان ناکرد لە دژی کۆمەڵی موسوڵمانان ، ئەی چۆن بۆ کەسێک کە لەگەڵ دوژمانانی اللە تعالی و پێغەمبەرەکەی شەڕی موسڵمانان بکات ؟

لە شوێنێکی تر ئەڵێت : اللە تعالی سەرزە نشتی خاوەنانی کتێب دەکات و دەفەرمێت ﴿ لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَاعَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ، كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَاكَانُوا يَفْعَلُونَ ، تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ لَبِئْسَ مَاقَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ، وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ المائدة ٧٨-٨١ واتا (ئەوانە قەدەغەی یەکتریان نەدەکرد لە خراپەو تاوانێک کە دەیانکرد، سوێند بێت بەخوا ئەوەی کە دەیکەن زۆر خراپ و ناپەسەندە! زۆربەیان دەبینیت ڕازین بەخۆشەویستی و پشتیوانی ئەوانەی کە بێ باوەڕ بوون، سوێند بە خوا دەست پێشکەرییەکی خراپیان بۆ خۆیان ئەنجامداوە کە خوایان لە خۆیان تووڕە کردووە (بەو کارەیان)، (لە قیامەتیشدا) لەناو سزای دۆزەخدا دەبێت بۆ هەمیشە بمێننەوە.خۆ ئەگەر ئەوانە باوەڕیان بەخواو بەم پێغەمبەرەو ئەو قورئانە ببوایە کە بۆی دابەزیوە، ئەوە ئەوانەیان نەدەکرد بەخۆشەویست و سەرپەرشتیاری خۆیان، پشتیان بەوان نەدەبەست، بەڵام زۆربەیان تاوانبارو لادەرو یاخین و (حەق و ڕاستی مەبەستیان نیە، بەڵکو بەردەوام دژایەتی ئاینی ئیسلام دەکەن)

اللە تعالی ڕونی کردۆتەوە کە ئیمان هێنان بە اللە تعالی و پێغەمبەرەکەی و بەوەی دایگرتووە بۆی پێوست دەکات کە دۆستایەتی کافران نەکات ، وە دۆستایەتییان ئەوە دەگەیەنێت کە ئەو کەسە ئیمانی نییە ...[أقتضاء الصراط المستقيم]

هەروەها ئەڵێ :" نمونەی فەرمودەکەی اللە تعالی لە ئایەتەکەی ﴿تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ لَبِئْسَ مَاقَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ، وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ المائدة ٨٠ –٨١ ڕستەیەکی مەرجی باس کردووە ئەگەر مەرجەکە بێتە دی ئەوەی باسکراوە دێتە دی کە (ئیمان) ە وە ئەگەر مەرجەکە نەمێنێت ئەوکات (ئیمان) نامێنێت ، فەرمویەتی ﴿ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ ﴾ دەریخست کە ئەو ئیمانەی باسکراوە دژی ئەوەیە کە

دۆستایەتییان بکات ، وە ئیمان و دۆستایەتی ئەوان لەدڵێکدا کۆ نابێتەوە ، ئەوی گەیاند کە ئەوەی دۆستایەتییان بکات ئیمانی نییە کە بریتییە لە ئیمان بە الله تعالی و پێغەمبەرەکەی وە ئەوەی بۆی دابەزیوە ، وەک فەرمودەی الله تعالی ﴿ لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ المائدة ٥١ هەواڵی داوە کە ئەوەی دۆستایەتییان بکات ئیماندار نییە وە ئەوەی وا بکات لەوانە " . [الفتاوى]

٢:- أبن القيم (٧٥١ ك) ئەڵێ :" دۆستایەتی بڕیەوە لەنێوان یهود و نصارا و ئیمانداران ، وە هەواڵی داوە هەرکەسێک دۆستایەتییان بکات لەوانە لەو حوکمەی کە ڕوونە ، الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَاتَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَايَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ المائدة ٥١ (پێشتر تەفسیرەکەیمان نووسیوە) هەواڵی ئەوکەسەی داوە کە دۆستایەتییان ئەکات لەوی لەدڵیایەتی لە و نەخۆشییەی کە ئەتبات بۆ تێکچونی عەقڵ و دین کە فەرمویەتی ﴿ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَن تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ﴾ المائدة ٥٢ واتا (بە ڕوونی دەبینی ئەوانەی دڵیان نەخۆشە و (ئیمان لاوازن) بەپەلە دەچن بۆ لایان (بە زمانی حاڵ) دەڵێن: دەترسین بەڵایەکمان تووش بێت یان کارەساتێکمان بەسەر بێت، جا دوور نیە و لەوانەیە بەم نزیکانە خوا سەرکەوتن ببەخشێت (بە ئیمانداران) یاخود بەشێوەیەکی یەکسەری بە موعجیزەیەک لەلایەن خۆیەوە (سەرکەوتنیان پێببەخشێت) ئەوکاتە باوەڕلاوازان پەشیمان دەبنەوە لەسەر ئەو نهێنی و خەتەرە و خەیاڵەی لە دڵ و دەروونیاندا شاردبوویانەوە.) پاشان هەواڵی پوچڵبوونەوەی کاروکردەوەکانیانی داوە بەهۆی دۆستایەتێکەیانەوە بۆ کافران بۆ ئەوەی موسڵمانان ئاگادار بن هەروەکو الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴾ المائدة ٥٣ واتا (ئەوسا ئەوانەی ئیمانیان هێناوە (لەناو خۆیاندا بەسەرسامیەوە) دەڵێن: ئایا ئەو دووڕووانە ئەوانەن کە سوێندیان بە خوا دەخوارد و جەختیان لەسەر دەکرد کە گوایە بەڕاستی لەگەڵتاندایین؟! کەچی کارەکانیان پووچەڵ بووەو خەسارەمەند و زەرەرمەند و مایە پووچ بوون.) [أحكام أهل الذمة]

--- لە قسەو فەتوای زانایانی (الظاهرية)

١:- أبن حزمی الظاهری (٤٥٦ ك) ئەڵێت : " الله تعالى هەواڵی گەلێکمان بۆ باس ئەکات کە پێشبڕکێیان دەکرد لە ڕازی کردنی کافران بۆ ئەوەی توشی کارەسات نەبن ، وە هەروەها الله تعالى باسی ئەوانە ئەکات کە ئیمانیان هێناوە کە بە کافران ئەڵێن ﴿ أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ﴾ مەبەستیان ئەوانەی پێشبڕکێ ئەکەن بۆ کافران ،

الله تعالى ئەفەرمێت ﴿ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴾ ئەمەش نابێت ئیلا هەواڵێکە لە کەسانێکەوە کە خۆدانە پاڵ کافرانیان ئاشکرا کردووە کە کافری بێ هیوان لەکارو کردەوەکانیان " .

وە هەروەها لەژێر باسەکەدا وتی : " ئەو کەسەی دارالحربی هەڵبژارد و ڕۆیشت بۆی ، کە بووە ئاستەنگی بۆ موسڵمانان ئایە ئەو کەسە هەڵگەڕاوەتەوە یان نا ؟ وە هەر کەسێک پشتگیری و یارمەتی خەڵکی دوژمنی دا لە دژی خەڵکانی موسڵمان ئەگەر لەماڵەکەی خۆیدابێت لە ناو خاکی موسڵمانان ئایە ئەو کەسە هەڵگەڕاوەتەوە یان نا ؟

پاش قسە وتی : " ئاشکرایە لەمەدا کە هەرکەسێک چووە لای کافران و دوژمنانی هەڵبژارد لەدژی موسڵمانان ، ئەمە بەم کارەی لە دین هەڵگەڕاوەتەوە و هەموو ئەحکامەکانی هەڵگەڕاوەی بەسەردا جێ بەجێ ئەبێت ، وە پێوستە بکوژرێت ، هەرکاتێ دەست گەیشت پێی ، وە لە حەلاڵی ماڵی ، هەڵوشانەوی هاوسەرگیرییەکەی ، وە جگە لەوەش ، لەبەر ئەوەی ڕسول الله ﷺ خۆی لەو موسڵمان بێ بیری کردووە " [المحلى].

پاشان فەرمووی : ئەگەر کەسێک هەبوو دژی موسڵمانان بوو وە یارمەتی کافرانی ئەدا بەخزمەت کردن یاخود بە نوسینێک ئەوە کافرە ئەگەر لە وێ بژێت بۆ ئەوەی هەندێک لە ماڵی دونیای دەست بکەوێت ، ئەو وەکو ذمی وایە لەلای ئەوان (ذمی : ئەو کوسەیە کە لە پێناو پاراستنی سەرو ماڵ و گیانی بشێک پارەی لێ وەردەگیردرێت وەکو باج) ، کە ئەتوانێت خۆی بگەیەنێت کۆمەڵی مەسڵمانان و خاکەکەیان ، کە لەکوفر دور نییە ، وە عوزری بۆ نییە ، داوەکارین لە الله تعالى بمان پارێزێ " .

له وتەی جگە لەوانیش لە زانایان هەوڵدەر_ المجتهد :

١:- أبن جريرى طبرى (٣١٠ ك) ئەڵێت له فەرمودەی الله تعالى ﴿ لا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً ﴾ آل عمران ٢٨ واتا (نابێت ئیمانداران، کافران بکەنە پشت و پەناو یارو یاوەری خۆیان لەجیاتی ئیمانداران، ئەوەی کاری وا بکات، ئەوکارەی دەبێتە هۆی ئەوەی هیچ پەیوەندییەکی ئیمانی بەخواوە نەمێنێت، مەگەر لەبەر ئەوەی خۆتان بە بێگومان لە شەڕیان بپارێزن و قوتاربن (ئەویش بەوەی بەدەم ڕازییان بکەن، نەک بەدڵ و کردەوە) : " واتای ئەوە ئەوەیە ئەی موسڵمانان کافران نەکەنە پشت و سەرخەری خۆتان و دوستایەتییان بکەن لە سەر دینەکەیان ، وە پشتگیرییان بکەن لەسەر موسڵمانان لەجیاتی موسڵمانان ، وە نهێنیەکانی موسڵمانانی پێ بڵێن ، ئەوەشی ئەو کارە بکات ئەوا هیچ پەیوەندییەکی ئیمانی بە الله تعالى وە نامێنێت ، لە الله تعالى بەرییە ، وە الله تعالى ش لەو بەرییە ، بە هەڵگەڕانەوەی لە دینەکەی و چونە سەر کوفر ، ﴿ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً ﴾ تەنها ئەو کاتە نەبێت کە لە ژێر دەستیاندابن و بترسێن لەوەی لەنەفسی خۆتان کەتوشی کوفر نەبن کە بە زمان ڕازیان بکەن بەڵام لە دڵەوە دوژمنایەتییان بکەن ، وە بانگەشەیان بۆ نەکەن لەسەر ئەو کوفرەی لەسەرین ، یارمەتییان نەدەن لەسەر موسڵمانێک بە کردەوە ". [تفسير الطبرى]

٢:- محمد بن على الشوكانى (١٢٥٥ ك) لەفەرمودەی الله تعالى دا ئەڵێت : " ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ المائدة ٥١

مەبەست لە قەدەغە کردن لەوەی پشت و پەناو یارو یاوەرلێکردنیان ئەوەیە نەوەکو هەڵسوکەوتی کەسانی چاکان و خۆشەویستانیان لەگەڵ بکرێت لە هاوڕێیەتی کردن و تێکەڵاو بون و سەرخستن ، وە فەرمودەی ﴿ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾ پاساوە بۆ ڕێگریکردن ، واتا: هەندێ لە جولەکەکان پشت و پەناو یارو یاوەری هەندێکیانن ، وە هەندێک لە نەصرانییەکان پشت و پەناو یارو یاوەری هەندێکیانن ، مەبەست لێرەدا بە هەندێک ئەوە نییە کە یەکێک لەو دوو کۆمەڵە یە جولەکە و گاور ، یان لایەنێکیان بڵێت لایەنەکەی ترە ، بەڵکو بۆ یەک لایکردنەوەی کە ئەوان لەوپەڕی دوژمنایەتی و دژایەتی دان ، ﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَىٰ لَيْسَتِ

الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ﴾ البقرة ١١٣ واتا (جولەکە دەڵێن: گاورەکان لەسەر هیچ بنەماو ڕاستییەك نین، گاورەکانیش دەڵێن جوولەکە لەسەر هیچ بنەماو ڕاستییەك نین) وتراوە : مەبەست لەوەیە کە هەریەکێک لە و دو کۆمەڵە پشت و پەناو یارو یاوەرو سەرخەری یەکترن لەسەر دژایەتی کردنی رسول الله ﷺ وە دوژمنایەتی ئەوەشی کە هێناوییەتی ، ئەگەر لەنێوانی خۆیاندا دوژمن و پێچەوانەی یەکتر بن ، وە ڕوی ڕونکردنەوەی ڕێگری کردنەکە بەم ڕستەیە ئەوەیە کە بڕیاری داوە کە ئەم پشت و پەناو یارو یاوەری کردنە کاری ئەوکافرانەیە نەک کاری ئێوە ، ئەوکارە مەکەن کە ئەوان ئەیکەن ئەوکاتە وەکو ئەوانتان لێدێت، وە لەبەر ئەمە لە دوای ئەم ڕستە هۆی یە بەوە دێت کە وەکو ئەنجامە بۆی کە فەرموی﴿ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ واتا ئەو لەکۆمەڵ و دەستەی ئەوانە ، کەئەوەش هەڕەشەیەکی زۆر توندە ، ئەو تاوانەی هۆیەکە بۆ کوفر ئەوەیە کە ئەیگەیەنێتە مەبەست کە هیچ مەبەستێکی لەپشتەوە نییە ، وە فەرمودەی ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ڕونکردنەوەیەک بۆ ئەو ڕستەیەی لە پێشتر هات ؛ واتا کەوتنە ناو کوفر هۆیەکە بۆ ئەوەی کە پاکو بێگەردی بۆ ئەو هیدایەتی نەداوە لەوکەسانەی کە ستەمیان لە نەفسی خۆیان کردووە بەو تاوانەی کە کوفر واجب ئەکات لاسەر خاوەنەکەی هەروەکو ئەو کەسەی کە دۆستایەی کافران ئەکات ' . [فتح القدير]

---لە قسە ی زانایانی بانگەوازی نجد (جزيرة العرب)

١:- شێخ محمد بن عبدالوهاب (١٢٠٦ ك) ئەفەرمێت لە هەڵوەشێنەرەوەکانی ئیسلام :" هەڵوەشێنەرەوەی هەشتەم : سەرخستن و یارمەتیدانی موشریکەکان لەسەر موسڵمانان ، وەبەڵگەش فەرمودەی الله تعالى یە ﴿ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْۚإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ المائدة ٥١

وە هەوەها فەرموی : مرۆڤ دین و ئیسلامی ڕاست نییە ، ئەگەر ئیمانی بە الله هێنا بە تەنهای و وازی لە شیرک هێنا ، ئیلا بە دوژمنایەتی کردنی موشرکینەکان ، وە دوژمنایەتی و ڕقلێبونەوەی

خوت دە ببڕی ، هەروەک الله تعالی ئەفەرمێت ﴿ لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ المجادلة ٢٢ واتا (کەسانێکت دەست ناکەوێت باوەڕ بهێنن بە خواو بە ڕۆژی دوایی، لەکاتێکدا کەسانێکیان خۆش بوێت کە دژایەتی خواو پێغەمبەرەکەیان

کردبێت) ".

وە هەروەها فەرموی :" وە بزانن بەڵگەکان زۆر زۆرن لەوەی کە بژمێردرێد لە فەرمودەی الله تعالی و پێغەمبەرەکەی و زانایان لە کافر کردنی موسڵمانێکی چاک کاتێک شیرکێکی ئەنجام دا یان لە گەڵ کافران وەستا لە دژی موەحیدەکان – ئەگەر شرکیش نەکات – ". [الدرر] .

٢:- شێخ سلیمان بن عبدالله ن محمد بن عبدالوهاب (١٢٣٣ ك) وتی : " بزانە ڕەحمەتی الله تعالی ات لێبێت هەرکاتێک مرۆڤ ڕەزامەندی دەربڕی لەسەر دینی کافران لەترسا بێت یاخود لەپێناو مانەوەی دونیا لە هەندێک لەدینەکەت تنازول بکەیت یان لاواندنەوە (ماستاو کردن) لەلایان بۆ دورخستنەوەی شەڕیان ئەوا وەکو ئەوان کافرە ، ئەگەر ڕقی لەدینەکەشیان بێت و دوژمنایەتیشیان بکات و ئیسلام و موسڵمانانشی خۆشویست ، ئەمە ئەگەر هیچ شتێکی لێ دەرنەچێ تەنها ئەمە نەبێت ، ئەی ئەگەر کاتێک لە وڵاتەکەیان بوو نزیک بووەوە لێیان چووە ژێر فەرمانیانەوە ، وە ڕەزامەندی دەربڕی لەسەر دینە بەتاڵەکەیان ، وە یارمەتیانی دا بە پشتگیریکردن و بە پارە ، وە دۆستایەتیانی کرد و وە دۆستایەتی نێوان خۆی و موسڵمانانی پچڕاند ، وە لەگەڵ سەربازانی گۆڕپەرستان و موشریکان و خەڵکەکەی بوەستێت ، کە پێشتر لەگەڵ سەربازە پاکەکان و موەحیدان و خەڵکەکەی بوو ، کە ئەمەش هیچ مەسڵمانێک گومانی لە کافربونی نییە وە لەهەرە دوژمنانی الله تعالی و پێغەمبەرەکەیەتی ﷺ، وە لەمەدا جیاکاریێ نییە تەنها کەسێک نەبێت کە بە زۆر پێی ئەکەن ، کە ئەوەش ئەو کەسەیە کە بە ئەسیری ئەکەوێتە ژێر دەستی کافران وە پێی ئەڵێن ئەگەر کوفر نەکەیت یان ئەو کارە نەکەیت واو وات لێ ئەکەین یان ئەتکوژین ، یان ئەیبەن ئەشکەنجەی ئەدەن تا ئەوکاتەی پێیان ڕازی ئەبێت ، بۆ ئەو کەسە ڕەخساوە بە زمان ڕازی بێت وە لە کاتێکدا دڵ پڕە لە ئیمان، هەمو زانایان لەسەر ئەوەن کە هەرکەسێک وشەیەکی کوفری بڵێ بە گاڵتەوە پێی کافر ئەبێت ئەی چۆن بۆ کەسێک تەنها لەترسا و بە ئومێدی خۆشییەکانی دونیا بە ئاشکرا کوفر بکات ، وە من هەندی بەڵگە لەسەر ئەمە باس ئەکەم بە پشتیوانی و یارمەتی الله تعالی " . [الدلائل]پاشان باسی ٢١ بەڵگەی کرد لەسەر ئەم باسە .

٣:- شیخ محمد بن أحمد الحفظی (١٢٣٧ ك) ئەڵێ لەباسی (أمور العظام هي أكبر الذنوب وأعظم الآثام) کە لەوانەش باسی ئەوەی کرد : "وە لەوانە : هەرکەسێک پێی ڕازی بێت و بەردەوام بوو لەسەری ، وە هەرکەسێک پشتگیریانی کرد بە گیانی خۆی یان بە ماڵی یان بەزمانی ، کە هەرەشەی زۆر توند هاتووە بۆ ئەوکەسەی پشتگیری ئەکات ئەگەر- بە لەتە وشەیەکیش بێت لە کوشتنی موسڵمانێک – ئەی دەبێت پشتگیری کردنی کافران لە شەڕی دژی ئیسلام و موسڵمان حوکمی چیبێت ؟ ".

تا ئەو شوێنەی فەرمووی : " وە ئەم شتانە هەمووی ڕویدا بەبێ زۆرلێ کردن و دانان ، وە هەریەکێک لەوانە ڕووی بکەرەکەی عەیبدار ئەکات ، وە لە هێزی ئیسلامی بکەرەکەی دادەماڵێت ، کە ئەوە ش بەرهەڵستی هەڵگەڕانەوەیە لە ئیسلام ". [الدلائل]

٤:- شیخ عبدالرحمن بن حسن آل شیخ (١٢٨٥ ك) ئەڵێت :" لە هەموویان گەورەتر (واتا هەڵوەشێنەرەوەکانی تەوحید) سێ ئەرکە ... ئەرکی سێ یەم : دۆستایەتی و سەرخستنی موشریکان وچونی مەیلتان بۆ لایان و وە سەرخستنی و یارمەتی دانیان بە دەست و بە زمان و بە ماڵ ، هەروەکو الله تعالی فەرمویەتی ﴿ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴾ القصص ٨٦   واتا (کەوابوو خۆت مەکە بە پشتیوان و هاوکاری بێ باوەڕ و خوانەناسان) " [المورد العذاب الزلال]

وە هەروەها وتی : الله تعالی ئەفەرمیت دەربارەی ئەوکەسانەی کە جگە لە ڕێگەی ئەوانی هەڵبژاردووە – واتا ئەهلی توحید – بەئەنجام دانی ئەوەی کە الله تعالی نەهی لێکردووە

﴿ تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ لَبِئْسَ مَاقَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾ المائدة ٨٠ واتا (زۆربەیان دەبینیت ڕازین بەخۆشەویستی و پشتیوانی ئەوانەی کە بێ باوەڕ بوون، سوێند بە خوا دەست پێشکەرییەکی خراپیان بۆ خۆیان ئەنجامداوە کە خوایان لە خۆیان تووڕە کردووە (بەو کارەیان)، (لە قیامەتیشدا) لەناو سزای دۆزەخدا دەبێت بۆ هەمیشە بمێننەوە.) الله تعالی تۆماری کردووە لەسەر ئەوانەی کە خۆشەویستی و پشتیوانی کافران ئەکەن بە سەرزە نشت کردن و حەڵاڵ بونی توڕەیی خۆی لەسەریان ، وامانەوە لە سزا بە هەتاهەتای ، وە ئەمەشی بە دوپاتکردنەوە دەستنیشان کردووە " [الدرر] .

واهەروەها وتی : " الله تعالى فەرزی کردووە بە خۆبەری کردن لە شیرک و موشریکەکان ، وە کوفر کردن پێیان و دژایەتی کردنیان ، وە ڕقلێ بوونەوەیان جیهاد کردن لەگەڵیان ، ﴿ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ ﴾ الأعراف ١٦٢ واتا (جا ئەوانەیان کە ستەمیان کردبوو فەرموودەکەیان گۆڕی بەشتێک ئەوە نەبوو کە پێیان وترا بوو) ، بۆیە ئەوان دۆستایەتییان یان کرد و یارمەتییانیان دا ، وە پشتیانیان گرت و سەریانیان خست بەسەر ئیمانداران دا ، وە ڕقیان لە ئیماندارن بووەوە قسەیان پێیان وت لە بەر ئەوان ، وە هەموو ئەم کارانە هەڵوەشێنەرەوەی ئیسلامن ، هەروەکە قورئان و سونەت ئاماژەی پێ کردووە لە چەندەها باسدا ، وە زانایان ڕەحمەتی الله تعالى یان لێبێت لە کتێبەکانی تەفسیر و فقه و ئەوانەی تر باسیان کردووە .:

٥:- شێخ عبداللطيف بن عبدالرحمن بن حسن آل شيخ (١٢٩٣ ك) ئەڵێ : وە ئەوەی هاتووە لە قورئان دەربارەی نەهی کردن و توندییەکی زۆر لە دۆستایەتی کردن و سەرخستنیان ، بەڵگەیە لەسەر ئەوەی بنچینەیەکە لە بنچینەکان : کە بەردەوام بوون و جێگیر بوونی بۆ نییە لەسەر ئیسلام ئیلا بە پچڕاندنی پەیوەندییاکان لەگەڵ دوژمنانی الله تعالى و دژایەتی کردن و جیهاد کردنیان وە خۆ بەری کردن لێیان، وە خۆ نزیک کردنەوە لە الله تعالى بە ڕقلێبوونەوەیان و عەییدارکردنیان – کە الله تعالى فەرمویەتی – کاتێک دۆستایەتی و خۆشەویستی لە نێوان ئیمانداران گرێداوە وە باسی کردووە کە کافران هەندێکیان دۆستایەت و خۆشەویستی هەندێکیانن :- ﴿ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴾ الأنفال ٧٣ واتا (خۆ ئەگەر ئێوەی ئیماندار کۆمەک بەیەکتر نەکەن و پشتی یەکتر نەگرن ئەوە لەسەر زەویدا ناخۆشی و ناکۆکی و گوناهو تاوانی گەورە پێش دێت (ئازار و ناخۆشی بۆ ئێوەی ئیماندار پێش دێت) وە ئایە فیتنە هەر شیرکە ، خراپەکاری گەورە ئەوەیە کە توحید و ئیسلام بڵاو نە بێتەوە وە لێک جیاکردنەوەی ئەوەی الله تعالى جێگیری کردووە لە گەڵ ئەوانەی لە ڕژێم و حاکمەکان دایان ناوە ؟ "

پاشان باسی هەندێ ئایەتی کرد کە نەهی ئەکات لەوەی کە کافران بکرێتە دۆست و سەرخەر ، وە وتی : " با ئەو کەسە نەفسی خۆی ئامۆژگاری بکات بە ئایەتە پیرۆزە کان ، وە با بگەڕێت لەوی کە زانایان و ڕاڤەکاران چییان وتووە دەربارەی لێکدانەوەکەی ، وە پاشان باسەیر بکات لەوەی کە لە زۆربەی خەڵکانی ئەمڕۆدا ڕویداوە ، ئەوە بۆی دەر ئەکەوێت – ئەگەر ڕێمونی و سەرفراز کرابێت– کە وازهێنانیان لە جیهاد کردنیان ، وە بێدەنگ بوو لە عەییدارکردنیان ، وە گرتنەبەری

ڕێبازی ئاشتی لەگەڵیان ، ئەی ئەوکەسەی یارمەرتییان بدات ؟ وە ڕایان بکێشت بۆ خاکی موسڵمانان ؟ وە پێیانە هەڵبدات ؟ وە بەباشتریانی زانی لە ڕووی دادپەروەریەوە لە ئیسلام ؟ وە خاک و وڵات و دۆستایەتی ئەوانی هەڵبژارد ؟ وە حەز بەسەرکەوتنیان بکات ؟ کە ئەمەش هەڵگەڕانەوەی ئاشکرایە بە یەک دەنگی زانایان " .

وە هەروەها وتی : " باشترین نزیک بوونەوە لە الله تعالی بریتییە لە بوغزاندنی دوژمنانی ، وە ڕق لێبونەوەیان و دژایەتی کردن و جیهاد کردنیانە ، وە بەمەش بەندە ڕزگاری ئەبێت لە دۆستایەتی کردنیان بێجگە لە ئیمانداران ، وە ئەگەر ئەمەش نەکات ئەوا بەو ئەندازەیە دۆستایەتیانی کردووە کە وازهێنانی کردووە لە مە ، ئاگادار بن ئاگادار لەوەی کە ئیسلام ئەڕوخێنێت و بنچینەکانی هەڵ ئەوە شێنێتەوە ".

وە هەروەها وتی : " لەوانەیە مرۆڤ ڕقی لە شیرک بێتەوە وە یەک خوا پەرستی خۆش بوویت ، بەڵام کێشەیەکی بۆ دێتە پێشەوە ئەوەش خۆ بەری نەکردنە لە ئەهلی شیرک ، وە وازهێنان لە دۆستایەتی کردنی ئەهلی یەک خوا پەرستی و سەرخستنیان ، کە ئەبێتە شوێن کەوتەی ئارەزووەکانی ، دەچێتە ناو شیرکەوە لەدۆڵێکەوە کە ئەوەی دروستی کردووە هەڵی ئەوەشێنێتەوە ، وە وازی لە بنچینە سەرەکییەکانی یەک خوا پەرستی هێناوە ، ڕاست نایهێنێت لەگەڵ ئەو ئیمانەی کە هێناویەتی ، نە خۆشەویستی و نە ڕقلێ بوونەوەی هەیە لە پێناو الله تعالی ، نە دوژمنایەتی ونە دۆستایەتی ئەکات لە پێناو ئەوزاتەی کە دروستی کردووە و ڕاستی کردۆتەوە ، وە هەمەوو ئەمانەش لە شاهیدی : أن لا إله إلا الله   هەیە " [الدرر] .

٦:- شێخ حمد بن عتیق (١٣٠١ ك) وتی : قورئان و فەرموودە ئاماژەی کردووە بەوەی کە موسڵمان ئەگەر دۆستایەتی و گوێڕایەلی بۆ کافرانی لێ ڕویدا ، ئەوا هەڵگەڕاوە تەوە لە دین بەو کارە ، بیریکەوە لە فەرمودەی الله تعالی ﴿ إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى ۙ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ﴾ محمد ٢٥ واتا (بەڕاستی ئەوانەی پاشگەز بوونەوەو بەرەودوا گەڕانەوە، دوای ئەوەی ڕێگەی هیدایەت و ئیمانیان بۆ دەرکەوتبوو، ئەوانە شەیتان بەفێڵ و تەڵەکە تەماداری کرد بوون، بەهیوای تەمەن درێژی و خۆشگوزەرانیش فریوی دەبوون.) وە لەگەڵ فەرمودەی الله تعالی ﴿ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ﴾ المائدة ٥١ وە لەم ئایەتەی الله تعالی دا

ڕۆبچۆ ﴿ فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ﴾ النساء ١٤٠ واتا (ئەوە دامەنیشن لەگەڵ ئەوانەدا هەتا قسەو باسەکەیان بەگۆڕن (ئەگەر دابنیشن و گوێ نەدەنێ) ئەوە بەڕاستی ئێوەش لەو کاتەدا وەک ئەوانن و (حسابی ئەوانتان بۆ دەکرێت) " [الدرر] .

وە هەروەها وتی : " سەرخستنی موشریکان ، وەکارو باری موسڵمانان یان بۆ ئاشکرا بکات ، یان بەزمان لەسەریان بێتە جواب ، یان ڕازی بێت بەوەی لەسەرین ، کە ئەمانە هەمووی لە تاوانی کوفرین کە خاوەنەکەی پێی کافر ئەبێت ، وە هەرکەسێک ئەمانەی لێ دەرکەوت – جگە لە کەسی زۆر لەسەر کراو – ئەوکەسە پێی هەڵ ئەگەڕێتەوە ، ئەگەر لە گەڵ ئەوشدا ڕقی لەکافران بێت و موسڵمانانی خۆش بوێت " [الدفاع عن أفل السنة و الجماعة]

وە هەروەها وتی : " وە بزانە بەسەرخستن و ڕازی بوون بۆ کافران لە سێ حاڵەتدایە ...... حاڵەتی دووەم : بە ڕووکەش پێیان ڕازی بێت وە لە ناخەوە پێچەوانە بێت لە کاتێکدا کە ئەو لەژێر دەسەڵاتیان نەبێت بەڵام ئەوەی وای لێ کرد یان لەبەر ئارەزوی پلە و پایە یان ماڵ و ملک یان دەمارگیری وڵات یان ماڵ و منداڵ یان ترسان لەوەی کە بەسەر ماڵ دا دێت ، ئەوا لەم حاڵەتەدا پاشگەزبۆتەوە و ڕق لێبونەوەیان لەناخدا هیچ سودێکی نییە " [سبيل النجاة والفكاك] .

٧:- شێخ عبدالله بن عبدالطيف آل شێخ (١٣٣٩ ك) نامەیەکی دوورو درێژی هەیە کە بۆ خەڵکی جەزیرەی عەرب و عمان نووسیویەتی لە وریاکردنەوەیان دەربارەی دۆستایەتی کردنی خاچ پەرستان و هاندانیان بۆ جیهاد کردن لەگەڵیان ، لەوەی کە وتویەتی : وە مەبەست لەمەدا : ئەوەی کە بڵاو بۆتەوە ، لە پشت هەڵکردنی ئەوانەی کە پاڵدراونەتە لای ئیسلام لەوەی دروستیاني کردووە ، لە بەڵگەی قورئانی لەسەری دامەزراوە ، وە حەدیسە شەریفەکان ، لەوەی پێویستە لە ئیسلام و زانینێتی ، وە خۆ بەری کردن لە دژەکەی ، وە بەئەنجام گەیاندنی مافەکانی ، تا گەیشتە ئەوەی زۆربەی خەڵک دائەنیشن و جیهاد ناکەن، تاوای لێهات چونە ژێر فەرمانیانەوە ، وەدڵیان ئارام بوو بۆیان ، وە داوای خێروخۆشی دونیایان کرد بە لە دەست دانی دینەکەیان ، وە وازیان لە فەرمان و نەهیاکانی قورئان هینا ، کە ئەوان بە درێژای شەوو ڕۆژ ئەیخوێننەوە ، کە ئەمەش گومانی تیادانییە کە لە گەورەترینی جۆرەکانی پاشگەزبونەوەیە ، وە خۆدانە پاڵ جگە لە میلەتی ئیسلام ، وە چونە ناو نەصرانیەت ، پەنا ئەگرین بە الله تعالى لەو کارە ، وائەزانیت لە سەردەمی

پێش پێغەمبەرانین ، یان خەڵکی ئەڵێیت لە شوێنێکدا گەورە بووەو هیچ شتێکی لە ڕوناکی ئەم پەیامەی پێ نەگەیشتووە ".

پاشان وتی : ئەمە تیرەیەکی لەعنەت لێکراو ن: تیرەی گاورەکان کە هاتە ولاتتان، وە تەنگی پێ هەڵچنین لە دینەکەتان ، وە داوی لێ کردن کە بچنە ژێر فەرمانییەوە ئەوانەن کە الله تعالی باسیانی کردووە لە قورئان ، الله تعالی فەرموی ﴿ لَّقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَامِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ﴾ المائدة ٧٣ واتا (سوێند بێت بەخوا بێگومان ئەوانەش بێ باوەڕ بوون کە وتیان: خوا یەکێکە لە سێ دانە خوا (لە حاڵەتێکدا): هیچ خوایەک، هیچ پەروەردگارێک نیە جگە لە خوایەکی تاکو تەنها) وە هەروەها الله تعالی فەرمویەتی ﴿ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ﴾المائدة ٧٢ واتا (سوێند بەخوا بەڕاستی، ئەوانە بێ باوەڕ بوون کە وتیان: خوا هەر مەسیحی کوڕی مەریەمە) ئایە لەدوای ئەم توندی و سەرزانشتکردنەو و ئاگادارکردنەوەیە شتی تر هەیە ؟ ئایە لەدوای ئەمە ئەوکەسانەی کە لە سەر سروشتی خۆی و بیستن و بینینی هەیە گومان ئەبات ؟ ئیلا کەسێک کە کەوتبێتە دوای دونیا و داوای خۆشییەکان بکات وە دواڕۆژی لەبیر چۆتەوە کە ئەمەش پەند وەرناگرێت ، لەبەر ئەوەی دڵی کوێر بووە و چاوو سڕدراوەتەوە ".

تا ئەو شوێنەی کە وتی : " وە هەموو ئەوانەی کە تواناداربوو بۆ یان ، وە چووە ژێر فەرمانیانەوە ، وە دۆستایەتی خۆی بۆیان ئاشکرا کرد ، ئەوا شەڕی لەگەڵ الله تعالی و پێغەمبەرەکەی کردووە ، وە پاشگەزبۆتەوە لە دینی ئیسلام ، وە پێویستە جەنگ و جیهادی لەگەڵدا بکرێت ، وە دوای سەرکەوتن و هانا لە پەروەردگارتان بکەن ، واز لە داواکردنی سەرکەوتن بهێنن لە کافران بە هەموو شێوەیەک لە شێوەکان " .

٨:- شێخ محمد بن عبدالطیف آل شێخ (١٣٦٩ ك) وتی : " ڕسول الله ﷺ فەرموویەتی << من جامع المشرک أو سکن معه فإنه مثله >> وواتا (هەرکەسێک لەگەڵ موشرکێک دانشت یان لەگەڵی ژیا ئەوە وەکو ئەوە) با نەوترێت : تەنها بە دانشتن و ژیان لەگەڵیدا کافر ئەبێت ، بەڵکو تەنها ئەو کەسەی نەیتوانی لە نێو موشریکان دەربچێت وەبەزۆر بردیان لەگەڵ خۆیان بۆ دژایەتی موسڵمانان ئەو کاتە حوکمی وەکو ئەوانە لە کوشتن و سەندنی ماڵ نەک لە کوفر دا ، بەڵام ئەگەر

دەرچوو بۆ شەڕی موسڵمانان بە حەزو ئارەزوی خۆی ، یان یارمەتییانی دا بەدەستی یان بە ماڵی ، گومان نییە کە حوکمی وەکو ئەوانە لە کوفردا " [الدرر] .

لەکۆتایدا: هەندێ ڕوداوی مێژووی کە زانانیان فەتوای پاشگەزبوونەوەی دۆستایەتی کافرانیان دا

مێژوی ئیسلام هەندێ ڕوداوی بەخۆیەوە بینی لە سەردەمە خیاوازەکان لەوانەی کە بانگەشەی ئیسلامەتییان ئەکرد وە دۆستایەتی کافرانیان ئەکرد ، وە زانایای ئیسلام هەڵسان بە ڕونکردنەوەی حوکمی ئەم دۆستایەتییە ، وە لەمانەی دادێت باسی هەندێک لەو ڕوداوانە ئەکەین :

١:- لە سەرەتاکانی ساڵی (٢٠١ ك) (بابك الخزمی) سەری هەڵدا و دژایەتی موسڵمانانی ئەکرد کە لە خاکی موشریکەکان بوو ئیمامی ئەحمد جگە لەوش فەتوای پاشگەزبونەوییان دا ، المیمونی ڕیوایەتی کردووە لە ئیمامی ئەحمد کە دەرباره وتوییەتی : " هاتووە دژایەتیمان ئەکات لەکاتێکدا لەخاکی موشریکەکان دادەنیشێت ، ئایە حوکمی چییە ؟ فەرموی ئەگەر ئەوەی ئەیڵێن وابێت ئەوە حوکمەکەی حوکمی هەڵگەڕاوەیە " ، [الفروع]

٢:- لەدەورو بەری ساڵانی (٤٨٠ ك) بەنزیکی : سەرکردەی موسڵمانان (یوسف بن تاشفین اللمتونی) ڕاپرسییەکی کرد لەگەڵ زانایانی سەردەمی خۆی دەربارەری یارمەتی دانی حاکمی ئەشبیلییە (المعتمد ابن عبّاد الأندلسي) – کە پاشای تیرەکان بوو – بەناردنی نامەیەک بۆ (الإفرنج) تاوەکو یارمەتییان بدات لە دژی موسڵمانان ، هەمویان وڵامیان دایەوە کە پاشگەزبونەوە و کوفرە [الأستقصا لأخبار دول المغرب الأقصى]

٣:- لە ساڵی (٦٦١ ك) : خاوەنی (الكرك) پاشا (المغيث عمر بن عادل) بە ناردنی نامەیەک بۆ (هولاکو) و تەتەرەکان تا وڵاتی مصریان بۆ بگرێت ، (الظاهر بيبرس) ڕای زانایانی پرسی لە م کارەدا ، ئەوانیش فەتوای دورخستنەوەو کوشتنیان دا ، لە ئاکامدا دوری خستەوەو کوشتی [البداية النهاية]

٤:- لەدەورووو بەرەی ساڵی (٧٠٠ ك) : تەتەرەکان هێرشیان کردە سەر خاکی ئیسلام لە (شام) و شوێنی تر ، وە هەندێک لەوانەی کە پاڵدرابونە لای ئیسلام یارمرتییانیان دا ، شێخ الئیسلام ئیبن تەیمیە فەتوای هەڵگەڕانەوەی دا بەسەر ئەوەی کە یارمەتییانی دا [الفتاوى]

٥:- لەساڵی (٩٨٤ ك) : یەکێ لە پشاکانی مەراکش کە ناوای (محمد بن عبدالله السعدى) ە داوای یارمەتی لە پاشای پرتوگال کرد لە دژئ مامەی (أبي مروان المعتصم بالله) ، زانایانی مالیکی فەتوای پاشگەزبوونەویان دا (محمد بن عبدالله السعدى) یان دا [الأستقصا لأخبار دول المغرب الأقصى] .

٦:- لانێوان ساڵانی (١٢٢٦- ١٢٣٣ ك) : هەندێک سوپا هێرشیان کردە سەر خاکی نەجد بۆ ئەوەی بانگەشەی تەوحید لەناو بەرن ، وە هەندێک لەوانەی کە پاڵدرابونە لای ئیسلام یارمرتییانیان دا ، زانایانی نەجد فەتوای پاشگەزبونەوەی ئەوکەسانەیان دا کە یارمەتیانی دا ، وە شێخ سلێمان کوڕی عبدالله آل شێخ کتێبێکی نوسییەوە بە ناوی (الدلائل) بۆ سەلماندنی کافربونی ئەو کەسانە ، وە باسی (٢١) بەڵەگەی کرد لەسەر ئەو بابەتە ، هەروەکو پێشتر باسمان کرد .

٧:- پاش ڕوداوەکەی پێشوتر بە نەنزیکەی (٥٠) ساڵ : هەمان شت دووبارە بوەوە ، زانایانی نەجد فەتوای پاشگەزبونەوەی ئەوکەسانەیان دا کە یارمەتیانی موشریکەکانیان دا ، وە شێخ حمد بن عتیق کتێبێکی نوسییەوە بەناونیشانی (سبيل الفكاك من موالاة المرتدين وأهل الإشراك) لەو بارە وە .

٨:- لەسەرەتاکانی سەدەی چواردە دا : هەندێک لە هۆزەکانی جەزئیر یارمەتی فەرەنسییە خاچپەرستەکانیان دا لە دژی موسڵمانان ، زانای مەغریب (أبو الحسن التسولى) فەتوای کافر بونیانی دا [أجوبة التسولى على مسائل الأمير عبدالقادر الجزائرى] .

٩:- لە ناوەڕاستی سەدەی چواردەدا : فەڕەنسییەکان و بەڕیتانییە خاچپەرستەکان هەڵیان کوتایە سەر موسڵمانان لە مصر و چەند شوێنێکی تر ، شێخی موحەدیث (أحمد شاكر) فەتوای کافر بونی ئەو کەسەی دا کە یارمەتی ئەوان بدات بەهەرجۆرێک بێت ، وە لەوەی کە وتی : تەنانەت هاوکاری کردنی ئینگلیزەکان ، بەهەر شێوەیەک لە هاوکاری کەم بێت یان زۆر ئەوە پاشگەزبوونەوەیەکی ئاشکرایە ، وە کوفری ئاشکرایە ، وە بیانو تیایدا ڕەتکراوەیە ، وە لێکدانەوەی

سودی نییە ، وە نە ڕزگاری ئەبێت کە حوکمی ڕەگەز پەرستی گێلانە ، وە نە سیاسەتی گەوج ، وە نە زمان درێژی دووڕو ، ئەگەر چی ئەوە لە کەسانی تاک یان دەوڵەتەکان یان سەرکردەکان بێت ، هەمویان لە کوفرو پاشگەزبوونەوە یەکسانن ".

یان وتی : ئەگەر هاوکاری دوژمنانی ئیسلام و بەکۆیلەکەری موسڵمانان بکەن ، لە ئینگلیزاکان و فەڕەنسییەکان و هاوپەیمانەکانیان و هاوشێوەکانیان ، بە هەرشێوەیەک لەشێوەکانی هاوکاری ، یان ئاشتی هەڵبژارد و دژایەتییانی نەکرد ئەگەر لەتواناشیدابوایە ، لەگەڵ ئەواشدا سەریان بخات بە قسە یان بە کردەوە بە سەر براکانی لە دین دا ، ئەگەر شتێک لەوانە بکات و نوێژش بکات ئەوا نوێژەکەی بەتاڵە ، یان خۆی پاک بکاتەوە بە دەستنوێژ یان خۆشۆردن یان تەیەموم کردن ئەوە خۆپاککردنەوەکەی بەتاڵە ، یان ڕۆژویەکی فەرز یان سونەت بگرێت ئەوە ڕۆژوگرتنەکەی بەتاڵە ، یان حەج بکات حەجەکەشی بەتاڵە ، یان زەکات بدات زەکات دانەکەشی بەڕویا ئەدرێتەوە ، یان خێرو صەدەقە بکات کە ئوە زەکاتەی بەتاڵە و بەڕویا ئەدرێتەوە ، یان عیبادەتی پەروەردگاری بکای بەهەرعیبادەتێک ئەو عیبادەتەی بەتاڵە و بەڕویا ئەدرێتەوە ، لەهیچ شتێکدا خێری دەست ناکەوێت کە بیکات بەڵکو بە گوناهە و تاوان لەسەری ئەنوسرێت "[كلمة الحق]

١٠:- ئەمریکییە خاچپەرستەکان هێرشیان کردە سەر ئەفغانستان لەساڵی (١٤٢٢ ك)وە لەساڵی (١٤٢٤ ك) هێرشیان کردە سەر عێراق ، کۆمەڵێکی زۆر لە زانایانی ئیسلام و پێشەوایانی جیهاد فەتوای کافربونی ئەوکەسانەیان دا کە هاوکارییان بکات بەهەر شێوەیەک لەشێوەکانی هاوکاری .

کۆتای

لەدوای ئەم بەڵگە تەواو یەکلاکەرەوانە ، ئەوە بۆت ڕونبۆیەوە – ئەی موسڵمانی خۆشەویست – کوفر و ریددە و دوژمنایەتی هەموو ئەوکەسانەی کە یارمەتی دەری ئەمریکێکان و هاوپەیمانە خاچپەرستە هێرشبەرەکانن بۆ سەر خیلافەتی ئیسلامی کە شەڕیان هەڵگیرساندووە لە عێڕاق و لە شام ، وە ئەوان – کۆمەڵ و تاکەکان – چونەتە ناو کوفرەوە لە فراوانترین دەرگاوە ، وە لەبەرامبەر دەوڵەتی ئیسلامی هیچ ڕێگەیەکی لەبەردەما نییە تەنها شەڕکردنیان و دورخستنەوەی شەڕیان نەبێت .

ئایە کەس وا گومان ئەبات لەوانەی کە ژیروعاقڵن بەوەی کە سەربازانی دەوڵەتی ئیسلام و سەرکردەکانی و لەوخەڵکە موسڵمانەی ژێردەستیان ، شەرعی الله تعالی یان چەسپاند و سنوروکانی الله تعالی یان جێ بەجێ کرد وە ستەم لێکراویان سەرخست و دەستی ستەمکاریان گرت وە دیوانەکانیان دانا وە جیهادی کافرو مورتەدانیان کرد ...؟!

وە لە بەرامبەرێشدا ؛ ئایە کەسی ژیر دوودڵ ئەبێت لە باسکردنی ئەمریکییەکان و ئەوروپییەکان بە کافری خاچپەرستی شەڕانگێزی سنورشکێنی خراپەکاری تێکدەر ؟!

دوو لەشکر شەڕیانە : لەشکرێک لەپێناو الله تعالی شەڕدەکات ، وە ئەوەی تر کافرن .

دوو کۆمەڵ پاڵە پەستۆیانە : کۆمەڵێک جێ بەجێ کردنی شەریعەتیان ئەوێت وە کۆمەڵێک دژی شەریعەتە .

دوو بەرە لێک جیابوونەوە : بەرەیەک ئیمانە و کوفري تێدانییە ، وە بەرەیەک کوفرە و ئیمانی تێدانییە.

ڕاستییەکان دیار و ئاشکران ، وە دیمەنێکە لە خۆری نیوەڕۆ ڕوونترە !

ئایە لەدوای ئەمە کەس هەیە گومانی لە کافربونی ئەو کەسە هەبێت کە دۆستایەتی و یارمەتی خاچپەرستان و هاوپەیمانەکانیان دەدەن ؟!

نەخێر واللە .

هەموو ئەوانەی کە یارمەتی ئەمریکییە کان ئەدات لە جەنگیان بەرامبەر دەوڵەتی ئیسلامی ئەمڕۆ کافرو هەڵگەڕاوەن لە دینی ئیسلام ، هاوتایە ئەگەر بە نەفسی خۆی بێت یان بە ماڵی بێت یان پاڵپشتی بێت یان بە بانگەشە کردن بێت بۆیان ..... ، ئەوە ئەو کەسە خوێن و ماڵی حەڵاڵە ، قسەیەکەو لێی پەشیمان و دوو دڵ نیین

هیچ شتێک لە بیروهۆشدا راستو ڕەوا نییە .....ئەگەر ڕۆژ پێویستی بە بەڵگە هەبوو

ناوەڕۆک